98

كتاب

كليله ودمنه

آخرغی اوچونچی جلدی

عبد العلام فیض خان اوغلی ننك عرب لسانندن ترکی تلینه ترجمه سیدر

بو حکایه باصمه اولنمشدر قزانده چیرکوف خاتونی ننك طبع خانه سنده
محمد جان وبرادری شریف جان الکریمی لرننك خراجاتی ایلان
١٣١٥ نچی یلده

Типографія М. А. Чирковой въ Казани.

كتاب

كليله و دمنه

آخرغی اوچونچی جلدی

5184
A3761

عبد العلام فيض خان اوغلی ننك عرب لسانندن تركی تلینه ترجمه سیدر

بو حكایه باصمه اولنمشدر قزانده چیرکوف خاتونی ننك طبع خانه سنده محمد جان
و برادری شریف جان الکریمی لر ننك خراجاتی ایلان ١٣١٥ نچی یلده

Типографія М. А. Чирковой въ казани.

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ

Дозволена цензурою С.-Петербургъ 20 іюля 1891 года

بوحکایه ننك باصمه سنه رخصت بیرلدی سانکت پیطربورغده
٢٥ نچی ایپول ١٨٩١ نچی یلده

كتاب

كليله ودمنه

آخرغی اوچونچی جلدی

عبدالعلام فیض‌خان اوغلی‌ننك عرب لساننـدن ترکی تلینه ترجمه سیدر

بو حکایه باصمه اولنمشدر قزانده چیرکوف خاتونی‌ننك طبع‌خانه‌سنده محمدجان وبرادری شریف‌جان الکریمی‌لرننك خراجاتی ایلان ١٣١٥ نچی یلده

Типографія М. А. Чирковой въ казани.

بسم الله الرحمن الرحيم

* باب — میمون بلان کوبرلی باقه *

رای اعظم دبشلیم پادشاه حکیم الهی بیدباغه ایتدی : ایمدی اوتکان بابداغی مثالنی ایشتدم . بس منکاشوندای کمسه ننك مثالنی کیلتوریب بیان قیل ، کم اول کمسه بر نرسه نی ایستاب مرادینه یتار ، لکن آنی یخشی صاقلای آلماس .

بیدبا حکیم دیدی : نرسه نی قولدان چغارمای صاقلاب تورماق آنی ایستاب تابماقدان ده چیتن راکدر . زیراکه بر کمسه مقصودینه ایرشکاندن صونك آنی کماینبغی صاقلای بلماسه ، ایرکاك کوبرلی باقه ننك باشنه کیلکان بلاننك باشنه ده کیلمای قالماس .

پادشاه دیدی اول نیچوك بولغان سویله سانه ایشتایم دیکاچ بیدبا حکیم سوزکا کرشوب دیدی .

حکایت

قدیمکی زمانده میمون قومی ننك برماهر اسملی پادشاهلاری بارایدی .

پادشاهلق دورین سوره تورغاچ آخر الامر قارتایب ضعیف بولدی وقوتی کیتوب حالدن طایدی . برکونی مملکت بالالرندان بریاش یکت میمون هجوم قیلوب آننك اوستنه تاشلاندی ویکنوب سلطانت تختنده کی اورونی آندان تارتب آلدی .

آندان آری قارت پادشاه چاره سزلقدان تخت پاینی قویب بریاقغه قاچوب چغوب کیتدی . شولای یوره تورغاچ بارا بارا بر دریایقاسنه یتدی . آنده

بر انجیر آغاچ‌لارندان بریوان قارت آغاچنی خواهلاب آننك اوستونه مندی وآخر عمرنده شونده اورونلاشوب وطن توتدی .

برزمان شول آغاچدان انجیرلارنی آشاب تورغانده قولندان بر دانه انجیر یمشی صوغه توشدی . بس آندن چولت دیکان تاوش ایشتدی . موندان قایغولی کونکلی بر آز تسلّی تابوب انجیرننك قای برسین آشار بولدی وغیر برسین دخی صوغه تاشلار بولدی .

شول رویشچه تاشلای تورغاچ قزشوب کیتوب بایتاق انجیرنی صوغه تاشلادی. اتفاق بو آغاچ آستنده‌غی صوغه‌کوبرلی باقه‌توغری کیلوب توشکان برانجیرنی برسی آرطندن برسین من حیث لایحتسب حاصل بولغان انجیرلارنی یوطه‌بیردی . یوقاریده ذکر ایتولکان کیفیتچه کوکدان نعمت یاوا تورغاچ بوصی واحسانی گویامیمون آنکا قصداً حرمت وعزت اوچون قیله دیب ظن ایتدی .

بس آننك بلان دوستلق یمنی برکتوب آشنا بولماقنی مرغوب کوردی ‘ وآنکا ایلاشوب یاقینلق تحصیل ایتار کاطرشدی ‘ وهر توغریدان سوزلار آچوب آننك بلان سویلاشور بولدی . شولای مصاحبت ایتوب بر برسی بلان کامل اُلفت بولدیلار ‘ وشول رویشچه صحبت ایته‌تورغاچ کوبرلی باقه تمام یورطن یرین اونوتدی حتی اویندان بالاچاغه سی خاتونی یانندن چقغانه‌خیلی زمانلار اوتدی .

خاتونی مونك اوزاق قایتماغانندان خفالنوب کورشی سنه شکایت قیلدی وایتدی ای‌های نیکادر ایسه ایرم خصوصنده کونکلوم قورقا باشلادی بر بر بلاکا اوچراب آفاتکا یولوقمادیمی ایکان ‘ ونیندای بولسه کسافتکا اوچراب یمان حالکا طایانمادیمی ایکان ‘ وآندان نیچوك قوتلورین بلمای دشواراشکا تاریمادیمی ایکان دیب قایغورتب زارلاندی . کورشی سی آنکادیدی : سننك ایرننك فلانچه دریاچینده برمیمونغه اُلفت بولمش ‘ واول میمون ایرنکا آشامق ایچمك‌ننك همه سنی بیروب تورا ایمش . مونه ایرنکنی سندن آیورغان وایکی‌نکز آراسنده فرقت اوتون یاندرغان شول میمون ایمش . آلای بولغانده آنی بر بر حیله ومکر بلان هلاك ایتمای‌نچه ایرننك سننك قاتنکا قایتوب تورا آلماس ‘ وفرضا قایتسه‌ده اوینکده اوزاق قارار ایتمای ینه آننك یاننه کیتوب سننك یانغان یوراککا اوتونکنی سوندره آلماس . خاتون دیدی آلای ایسه نیچوك ایتایم ونیندای اَمل بلان اول چرکن‌نی یوق ایتایم دیکاچ کورشی سی دیدی مونه‌سن بولای ایت : نکاه اکر اول دخی یاننکغه قایتمه‌قالسه خسته بولغاندای باشنکنی آغروغه‌صال . وحالنك نیچوك وکیفنك قالای دیب صوراسه ایت ‘ که طبیب‌لر بالاتفاق ایتدیلر : بومرض‌غه هیچ بر دوا یوق مکر میمون یوراکیدر *

بر آز و قتلار او تکاچ ایری ینه قایتدی . و خاتونن کورشی سی اوکرا تکانچه آغرو
حالده توشاك اوستونده صوزلوب یاتقان کوردی . بس آنکا دیدی :
نی بولدی سنکا هله آغریمی سن حالنك نیچوك دیکاچ خاتونی یاننده الیکی کورشی سی
شونده حاضر بولوب آنکا جواب بیروب ایتدی خاتوننك بیچاره کوب دن بیرلی
آغروب یاطه تمام یودادی ' ییایم دیسه آشی یوق وایچایم دیسه صووی یوق
و نفقه سنی بیروب تربیه قیلورغه هیچ کیمی یوق ' مونه تیك بعض وقتلارده
فرصت تابسام من حالنی کروب بلشام . طبیب لر آنکا میمون یوراکندن غیری
جهان داروخانه لرنده دوا یوق دیب اتفاق بلان معلوم قیلدیلار *
ایرکاك کوبرلی باقه دیدی : بواش آسات ایمس ' قایدن بز کا میمون یوراکن
تابوب آلماق میسر بولسون ' حالبوکه آنلارننك ترکلکی قوریده و بزنکی صوده
دیب حیران قالدی صنکره باشین توبان صالوب بر آز فکر قیلغاندان صونك
اوز اوزینه دیدی دوستمو یولداشمنی آلداماینچه بواشننك باشنه چغوب بولماس '
حالبوکه آنکا غدر قیلماق ننك گناهسی بیك اولوغدر اما خاتونمننك هلاك بولماقی
آندان ده اولوغراقدر ' انکچون ایذکو خاتونننك یخشلغنه هیچ نرسه برابر کیله
آلماس ' آندای خاتون المرأة الصالحة صلاح البیت مفهومنچه اوی ایچنده کی اشلرنی
باشقاروب اهل اولادی ننك طنچ وراحت تورماقنه سبب بولور و ایری ننك هم طیشقی
ایشلرینه بولشوب آنکا هروقت یاردمچی بولور .
آندان صونك گوبرلی کوینوب و قایغوروب نیچوك ایتایم ایکان دیب دریاچیتنه
باردی . آنکا میمون دیدی : یا قرنداش ' سنکا نی بولدی بتونلی یوغالدنك
کوزکا باشقه کورنمای سن . کوبرلی باقه دیدی خیر هیچ نرسه بولغانی یوق '
مکر اویالغانمدان حضرتنکزکا کورنورکا تارتونام ' و منکا قیلغان انعام احساننك نی
نیچوك قایتارورغا بلمایم . ایمدی اوتنم که مونکاچه قیلغان صی و حرمتنکنی
منم یورطمه تشریف بیورماقنك بلان تمام ایته سن . و منم تورمشوم و عمر کیچروم
یمشی و جیلاکی فراوان ' و هواسی صووی بی پایان بولغان فلانچه آطاوده در .
بس کرم ایتوب آرقامه مین ' ییلدریب کیتایم . زیراکه ایرکمسه دوست
صادقندان بیکراك شونی التماس ایتارکه اول آننك یورطیرین باروب تماشا قیلسون '
و بر کا اوطرشوب آننك آش صووندان دم تاتسون ' و اهل اولادی ایل کورشی لری
بلان کورشوب تانوشسون . حالبوکه بو کونکاچه اصل وطنم بولغان حولی جایمغه
آیاق ده باصقاننك و آش صووم دان آغز ده ایتکاننك یوق . اما سننك بولای دوست
بولوب تشریف ایتمکاننك منکا بیك عارلك در *
میمون دیدی ایرکمسه دوستندان ضیافت و آنکا اوخشاشلی تکلفات لرنی ایستهماینچه
فقط آننك صاف کونکل دن محبتنی تلار .

کوبرلی باقه دیدی درست آنسی شولای ، لکن آش صو مجلسنه چاقرماقده سن ایتکاندان باشقه بر بر نکادخی محبت والفت نی آرتدرماق شرافتی باردر . نتاك كه آتا لار اکر بر توشده اوتلاسه لار بر برسی بلان محبت ایتوب الفت بوله لار . شوننك کبی مقامغه موافق سوزلر بلان دعوت قیلغاچ میمون آننك اوینه بارورغه رغبت ایتدی . یخشی باش اوستی دیب آغاچ باشندان توشوب کوبرلی باقه ننك آرقاسنه مندی . کوبرلی باقه بر آز یوزوب بارغاندان صونك ایچنده کی بوزوق فکرین آنکا آنکلاتدی ، وباشین توبان ایتوب باراتورغان توشندن توقتادی وفکر قیلوب اوز اوزینه ایتدی مجرد نادان خاتونلار ننك سوزی بوینچه دوستمه یمانلق ایتمك معقول بولورمی ایکان احتمال که خاتونم کورشی خاتونی بلان اوزلری ننك بر فاسد مکرلری بلان منی آلداغان بولورلار ، وتوبده طبیب لار ایتمکاننی شولای ایتدیلرد یب یالغانلاغان بولورلار . آلتون صوناله در اوتقه یاندرماق بلان ایرکمسه صوناله در آلوش بیرش بلان . آط صوناله در یوك تارتدرماق بلان .

امایا وز خاتونلار ننك مکر وغدرلرینی صوناب بلوب بولماس وآنلار ننك حیله وتدویرلرینه قارشی هیچ کیم قالقان توته آلماس . بس میمون آنکاد یدی یاسوکلو آشنا ، من سنی نی سببدن در ایسه بی حضور بولغاننکنی آنکلایمن موننك وجه سی نی دیکاچ کوبرلی باقه دیدی بی حضور بولغانم شوننك اوچون در که خاتونم ننك آغروی ایسومه توشدی یخشی قدرلب آلوب بارا آلمغانم شوندان درد یدی . میمون دیدی صبر ایت آلای دیمه موننك کبی قورقنچلی دینکزده آلوب باروب کیلتوروب قویماقنك سننك طرفنکدن الوغ حرمت در . کوبرلی باقه مونکا جوابده خیر دیدی ده ینه یوزوب کیته بیردی . بر ساعت قدر بارغاچ ینه توقتاب بیاغیچه باشین ایلوب قیر وغن سیکرتکاندی بولدی . میمون ننك موندان یوراکی اورنندان قوبب سوءظنی غالب بولدی وکونکلنه تورلی وسوسه لر کیلدی ، واوزینه اوزی دیدی کوبرلی باقه ننك بر توقتاب وبر یوزوب اکرتن یورماکی بر فلاکتدن بوش بولماس . کونکلی بوزلوب دوستلغی اوزکاروب یمان قصدندان امین بولنماس . زیرا که کونکل کبی بر حالدن ایکنچی حالکا تیز آلماشقان نرسه یوقدر شوننك اوچون عاقل کمسه کا هر وقت خاتونی ننك هم دوست ایشلری ننك هر وقتده فکرین صوناب تورماق تیوش . حتی هر اشده وبارچه سوزده وجمیع حاللرده حرکات وسکناتندن تفتیش قیلوب غافل بولماسقه کراك . زیرا که مونلار ننك کاسی باشده غی سرلردن وقلبده کی اویلاردن خبر بیرور . بر ونغی عقل ایالری ایتکانلر دوستی ننك دوستلغنده شك قیلسه اول کمسه احتیاط یولنه کیتوب آناردان صاقلانسون . ومونی اول آننك کوز قاراشلارندان وقیلنش کیلشلرندن ایسته سون . اکر آننك حقنده اویلاغان کمانی حق بولسه سلامت الکده آنکا غالب بولور

اکر باطل بولسه صاقلانغانلقی سببلی ایکنچی و قتغه فایده سی تیار . شولای ایتوب
آننك بد فعلی ضررایته آلمای قالور . آندان صونك گوبرلی باقه غه ینه ایتدی
یا قرنداش ، هله آرد نکمی عجب سنی حضورسز کورام ، رحیم ایتوب کونکلنك کی
فکرنکنی سویلا سانه دیکاچ ، گوبرلی باقه جوابده دیدی ; منی طنج سز ایتکان
شولدر که خاتونم ننك آغرماقی سببندن سنی کما ینبغی قوناق ایته آلمام دیب قورقام *
آنکا میمون دیدی آننك اوچون اصلا غم ییوب قایغورما اول سنکا فایده بیرماس ،
بلکه آننك خسته سنه شفالی دارولار ایستاب و مزاجنه کیلوشکان آشاملق و ایچملك لر
ایزلاب مرضندن صحت تابدررغه طرش . برونغی معرفت اهل لری ایتکانلر دنیاده
دولتی و بایلغی بولغان کمسه مالن دورت اورونغه خرج قیلورغه آیاماسون :
برسی علما و فقراغه صدقه بیرمکده ایکنچی مسجد و مدرسه لر بنا قیلوب دین
و ملت نی صاقلاماقلق اوچونچی بالالرنی اوقوتب یخشی ادب و تربیه بیرمکده
دورتنچی خاتونلار ننك حق لارینه رعایة قیلوب آنلارنی یخشی باقماقده خصوصا
اکر اول خاتونلار اشلکلی بولوب یورط اش لرنده و دنیا کراکلرنده ایرلر ینه یاردم
ایتوب بولوشسه لار * گوبرلی باقه دیدی راست ایتدنك ، لکن طبیب لرهمه سی
آننك آغروینه میمون یوراکندن باشقه دوا یوق دیو معلوم ایتکانلر *
بس میمون گوبرلی باقه دان موندای خوفلی سوزنی ایشتکاچ بیك قاوشاب اوز اوزینه
دیدی های وای خراب بولدوم ، اوشبو قارت کونمده کی حرصلغم و طمع کارلغم
تحقیق منی توتدی ، وهلاکت چوقرینه توشردی بر قاطلی لغم باشمه بولای یتدی
خدا بیرکان ننك بارینه قناعت ایتوب راضی بولغان کسه لرد نیاده طنج عمر کیچرورلر
اما طمعلی حریص کمسه لر مشقتلکده الم تارتب عمر بوینه زحمت چیکرلر دیب
عاقلانه کلام ننك درست ایکانن یانکی بلدم . ایمدی باشمنی نیچوك قوتقارایم دیب
بر آز اویلاغاندان صونك حیله و مکر یولنه کروب گوبرلی باقه غه دیدی : ای
یوزنك آق بولغوری بر الله اشنکنی اونکغه یبارسون نیك مونی آغاجدان توشوب
اوستونکا اوطورغان وقتده منکا بلدرمدنك ، یوراکم نی آنده قالدرمای اوزم بلان
برکا آلوب یورکان بولور ایدم آنا کچون بزم میمونلر قومی آراسنده عادة شولکه
اکر برمز قایه بولسه سفرکا چغوب کیتسه اوزی ننك توسی ایتوب یوراکنی
اهل اولادی یاننده وطننده قالدره اهل اولادی اکر مسافرنی صاغنوب کوراسی لری
کیلسه شول قالدرغان یوراکنه باروب قاریلار . الحاصل هیچ بر وقت یوراکمزنی
برکا آلوب یورمایمزدیکاچ گوبرلی باقه یومشاقغنه تاوش بلان آنکا دیدی :
حاضرده سننك یوراکنك قایده در میمون دیدی من آنی اوزوم وطن توتقان انجیر
آغاچی ننك بر بوطاغنه ایلوب قالدرغان ایدوم . اکر تلاسنك اول آغاچ یاننه
یانکی دان قایتایق آنی آلوب بیرورم دیدی . گوبرلی باقه بوسوزلرنی ایشتوب
بیك سویندی ، ایمدی بیك یخشی بولدی یولداشم حیلهدن باشقه یوراکنی

بیروکا

بیروکا کوندی دیدی . شولای ایتوب میمون وطننه کیری قایتدیلار
دریاچیتنه کیلوب یتکاچ میمون آننك ارقاسندان سیکر دیده آغاچغه منوب کیتدی
اوزاق توشهای تورغاچ ، کو برلی باقه آنکا قچقردی : ای دوست یوراکنکنی
آلده توش ، بیك اوزاق کوتدردنك . بس میمون جواب بیروب دیدی :
سن منی (٢) ابن آوی حکایتنده کی یوراکسز وقولاقسز ایشاك دیب بلدنکمی ،
کو برلی باقه دیدی صونك آنکانی بولغان . میمون دیدی

٢) ابن اوی دیب عرب شغال دیکان جانورنی ایتور

حـــــــکایت

برزمان قویی قامشلق ننك ایچنده بر ارسلان تورادر ایدی و آننك یاننده دخی
ابن آوی دیکان بر جانوار آننك خدمتنده یوروب قالغان آشلارندن آشای ایدی .
بروقتنی آرسلانغه آغرو پیدا بولدی ، ضعیف لکدن طاقتسز بولوب حالدن
طایدی ، شول سببدن آوآولارغه اصلا کوچی یتماس بولدی . ابن اوی آنکا
ایتدی ، ای یرتقوچیلار خواجه سی ، خسته لکدن کیفنك کیتوب قوتنك آز ایدی
ایمدی نی حال ایتایك ونی امل بلان کون کیچرایك . آرسلان دیدی منی طاقتسز
ایتکان بوخسته مه ایشاك ننك قلاغندان غیری دوا یوقدر . ابن آوی دیدی :
آنی تابوب آلماق بیك آسان در ، حضرتنکا معلومدر که فلانچه اورونده برکر
یوغوچی ننك کرین یوکلاب یورکان بر ایشاکی بار اکر معقول کورسانك شونی
قارشنکا آلوب کیلایم . آرسلان دیدی یاخشی بار کیتور دیکاچ ابن آوی ایشاك ننك
قارشوسنه کیلوب توبانچیلك بلان سلام بیردی و حال احوال صوراشقاچ آنکا دیدی :
عجب قرنداش آرقانك یاغور بولوب یلکانك چیلاتکان و کامل آریقلانغانکدان
قابرغه لارنك بلنکان ، بوقدر یودامك ننك سببی نی در . ایشاك دیدی : بوجفانی
چیکماکم خواجه م ننك اعتبارسزلقندان در . هیچ بر وقت طماغمنی طویدرمای
آرقامه آغر یوکلار آرطوب یورته در . بوایکی قاطیلق ایکسی بر حیوان باشنه
کیلکاچ اول نیچوك یوداماسون اول نیچوك اشدن چقماسون ، ابن آوی آنکا دیدی :
اکر سنی آلای جفالی تورغان بولسه آنکا نیشلاب بوی صنوب توراسن . ایشاك دیدی :
آنار دان قای یاقغه قاچایم ، قایاغنه بارسام شول آدم اوغلندان جفا کورام .
ابن آوی دیدی آلای بولسه من سنکا بر یرکا کیتارکا دلالت ایتایم که اول توشده
آدم بالاسی تورماس حتی آیاقده باصماس ، صووی مول اوت اولانی فراوان آنده
ایشاك قرنداشلارنك کتوکتو بولوب باحضور اوتـلاب یوریلر ، و راحتلك
وطنچلقده برکا عمر سوره لر . ایشاك بوتورلی ماقتاغان یرنی ایشتکاچ یخشی
منی آلوب بار سانه قرنداشلارم بلان برکا قالغان عمرمنی کیچرایم دیدی .
بس ابن آوی آنی آرسلان ننك وطننه تابا آلوب باردی ، آرسلان تورغان یرکا

یا قینلاغاچ ایشاکنی توقتاتیب اوزی آلدان کیتوب قامشلق اچینه کردی و آرسلان
حضورینه یتوب آنکا ایشاکنی آلوب کیلکانیندن خبر بیردی و فلانچه قامشلارننک
آرطنده قالدی دیب آنکا اول قامشلارنی کورساتدی . آندان آری آرسلان اورنیدان
توروب ایشاک تورغان توشکا کیتدی و آلدینه چغوب یورطارغه حمله قیلوب
آننک اوستنه تاشلاندی ولکن قارت باطر ضعیفلکیندن مرادینه یتوشه آلمادی .
ایشاک مونی کوروب یاشیندن قاچقان شیطان کبی آلدینه آرطنه قارامای چابوب
کیتدی . ابن آوی آرسلانننک ایشاکنی طرناغنه ایلاکتوره آلماغانین کورکاچ
اکرتنکنه یاقنه باروب دیدی ، یا پادشاه ، شول قدر کوچنک بتدیمی آلدنکا
کیتوریب بیرکان قربانلغنی یباردنک دیکاچ آرسلان آنکادیدی ایمدی اکر
ایکنچی کره آنی آلوب کیلسانک اصلا طرناغم باطرمای قالمام . ابن آوی ایکنچی کره
ایشاک یاننه باروب آنکادیدی ، نیدن بولای قتونک اوچدی . ایشاکلرننک
اولوغی سنی یراقدان کیلکان مسافر بلوب سننک بلان قوچاقلاشوب کورشورکا
تلاکان ایدی ، امّا سن ایسه یوق خیال بلان ادبسزلک ایتوب اورکوب قاچوب
کیتدنک . اکر اورنونکدان قوزغالمای تیک تورغان بولسانک ایدی سنکا الفت
بولوب یولداشلاری واوطورداشلاری قاطنه آلوب بارور ایدی . ایشاک مونی
ایشتکاچ عمرنده آرسلاننی اصلا کورکانی یوقدان ابن آوی ننک سوزینه اوشانوب
آننک بلان ینه آرسلانغه طابایوردی . ابن آوی اوّلکیچه ایلکاری راک کیتوب
ایشاک ننک قالغان اورنن تعریف قیلوب دیدی تیکی آنکقاونی حضرتنکا دخی
آلوب کیلدم ، ایمدی بو مرتبه ینه یومشاقلق قیله کورمه ، اشنکده نق بول
سعینک عبث بولماسون . زیرا که اکر بو یولی ده قولنکدان اچقوندرسانک
یانکیدان اصلا کیلتوریب بولماس ، موننک کبی فرصت هر وقت میسر بولماس
آرسلان توروب ایشاک طرفنه یونالدی و بار کوچن ییوب اوکروب آننک اوستونه
تاشلاندی ، بو یولی تیشین طرناغن باطروب ایشاکنی اولتوردی . بعده
دیدی طبیبلاردان ایشتوب ایدوم که ایشاک ننک ایتنی طهارة آلوب غسل قیلمای
توروب اشامق درست توکل ایمش . بس بو شرطلارنی بجای قیلماق اوچون
اویمه قایتوب کیلایمسن آننکچه صاقلاب تور دیب ابن آوی غه قاراوللارغه بیوروب
قالدردی . آرسلان طهاره وغسل قیلماق اوچون کیتکاچ ابن آوی درحال ایشاککا
قصد ایتوب قولاقلاری بلان یورکن آشاب آلدی ، ارسلان مونی کوروب
شوملنوب بلکه آشامینچه ایشاکنی بتونلی منکا قالدرر دیب امید ایتدی . آندان
آری آرسلان ایشاک قاطنه کیلدی ، وکوردیکه ایشاک ننک نی قلاقلاری بار ونی
یوراکی بار . موننک قولاقلاری بلان یوراکی قایده دیب ابن آوی غه قچقردی .

ابن آوی حیله یولنه کروب دیدی . اکر آننك ایشته تورغان قلاقلاری واویلای تورغان یوراکی بولسه ایدی بر کره قاچوب کیتوب هلاکتدن قتولغاندان صونك یانکی دان سننك قاتنکا کیلماس ایدی *

میمون بو حکایت نی تمام قیلغاچ کوبرلی باقه غه دیدی : بو مثالنی سنکا شوننك اوچون سویلادم تاکه منی ابن آوی حکایتنك کی یوراکسز وقلاقسز ایشاك کبی دیب اویلامه . ایمدی سن منی حیله قیلوب آلداغان ایدنك ، شونکا قارشی من هم حیله قوروب سنی آلدادم شوننك کولاکه سنده قولم دان کیتکان اشنی یانکی دان قایتاروب آلدوم ، سچوك تل بلان بوزلغان اش سچوك تل بلان توزاتلور دیکان حکیم لرننك سوزی بیك راست در . کوبرلی باقه دیدی ، بلی درست ایتدنك وحق سویلادنك . اوزی ننك خطاسنی فقط عقل ایاسی اقرار قیلور . اکر فرضا بر بلا کا اوچراب توزاقغه توشسه عقلی وحیله سی برکا تنك آندان خلاص بولور نتاك سورلوککان کمسه سورلوککانك ده یرکا یغلور تورغانده هم آنکا طایانب تورور *

بو بابده غی مثال شوندن این کمسه کا مثالدرکیم تورلی مشقت لر بلان ایستاب مقصودینه ایرشکاچ صاقلای آلمای آنی قولندان یباروب ضایع قیلور *

باب

زاهد بلان ابن عرس

دبشلیم پادشاه بیدپا حکیم کا دیدی ای فیلسوف الهی ، اوتکان بابداغی مثالنی ایشتدم . ایمدی شوندای کمسه ننك مثالن سویله که ایش لری ننك آخرین اویلامای آشغوب اش ایتار فیلسوف دیدی هیچ کم قیلاسی اشلرنده ویوروتکان مصلحت لرنده آشوقماسون ، بلکه هر اشنی قادر لنمای آقرینلق بلان قیلسون ، تاکه زاهد ابن عرسنی آشغوب اولتورکاندن اوکونکانی کبی اوکونماسون . پادشاه ایدی اول نیچوك اولمش حکیم الهی سوزکا کرشوب دیدی .

حکایت

جرجان یرنده بر زاهد بار ایدی ، وآننك دخی بر کوزل خاتونی موجود ایدی ، بر برسی بلان محبت لکده عمر کیچره لر ایدی .

امّا بالالری بولماغاندان هر ایکسی بیك حسرتلنورلر ایدی ، بر نیچه یللر اوتکاچ حکم الهی بلان آخر الامر خاتونی یوکلی بولدی . ایر خاتون هر ایکسی شادلنوب خدا تعالی کا حمد ثنا ایتوب دعا قیلدیلار . زاهد بر کوننی خاتوننه دیدی یاخشا تون ، اویاغ بلان یوقم آراسنده منکا کشف بولغاندای بولدی . وایچنکده کی بالانی اوغلان دیب اشارة بولغاندای بولدی . اکر توغسه آنکا بیك یخشی اسم قوشارمز ، وسبق ادب کا اوکراتورکا بر خلفه تعیین قیلورمز دیب شوننك کبی سوزلرنی سویلادی .

خاتونی مونکا ایتدی یازاهد ، نیچون اضغاث واحلام بولغان توشلرنکا آلدانب فلانچه بولور دیب ایته سن ، وکون برون فلان توکان دیب طوزغه یازغاننی سویلای سن . حالبوکه غیب عالمده بولغان جان اوغول بولورمی یا قز بولورمی خدادان غیری کم بلور . اکر یوقنی بار ایتوب وبولمغاننی بولدی ایتوب کون ایلکاری سویلای بیرسانك بر درویش ننك باشنه بال مای توکولکانی کبی سننك باشنکاده شوننك کبی واقعه توشماسون دیکاچ زاهد خاتوننه دیدی اول درویش کانی بولغان سویله ایشتایم دیکاچ خاتون سوزنکا کرشوب دیدی

حــــــــکایت

برمال ومنال ایاسی بر سوداکر بار ایدی . بر درویش کا هر کوننی بال مای یبارور ایدی . درویش کیلکان نفقه دن کراك قدرنچه ییوب قالغاننی بر چولماككا توطروب اوی دیوارنده کی بر قاداق غه ایلوب قویار ایدی . بر وقت درویش افندی چالقان یاتدی ، وقولنده تیمر اوچلی بر طیاغی بار ایدی بیاغی چولماك باشی توغروسنده ایلنمش ایدی . بال مای خصوصنده فرض غه چوموب دیدی : بو چولماکده کی بال ماینی صاتارمده اون بش کچه بالالاری آلورم . آنلارننك هر قایوسی بوازلنوب بش آیدان صونك بر انلرلر . اکر آنلارننك برانلری دخی شولای برانلاسه لر قصقه وقت ننك ایچنده بیك اورچورلر . حتی برنیچه یلدان صونك دورت یوزدن آرتوق کچه لر بولور . شول کچه لرکا بریوزاب صغر صاتوب آلورم هر بش صغرننك ایچنده برسی اوکوز بولور . اجاره کا یرلر آلوب اوکوزلاری بلان یر سوروب ایکون ایکارم . وصغرلاری ننك بوزاولاری وسودلری بلان فایدلنورم بش یل اوتار اوتمس ایکونلرنی صاتوب کوب مال یاصارم . شول مال لارننك بعضسنه اوی صالدررم ، قل لار وکنیزاکلر صاتوب آلورم ، دخی بر بیك کوزل خاتون آلورم . اول یوکلی بولوب آندان بر یخشی اوغول بالا توغار . آنکا کورکام اسم لردن بر اسم قویب بر آز اوسه توشکاچ اوقتوب ادب کا اوکرا تورم . اکر ایتکان سوزلرمنی طنکلامای قارشسه شول قولمده غی تیمر اوچلی طایاغم بلان صوغارم دیب آنکسزدان شول طایاغی بلان بیاغی ایلکان چولماككا ترتب آنی یاروب یباردی . وایچنده کی بال مایی زاهد ننك باشنه توکولدی . بومثالنی سنکا شوننك ایچون کیتوردم تاکه کون ایلکاری تیوش سز نرسه نی تل کا آلوب سویلاشمه وهر شیءننك حقیقتنده ایر شما ینچه ظن بلان کنه حکم قیلمه . بلکه حاجتنکنی حق تعالی دن صوراب آنکا عبادت قیل . وهر اشننك سببنه کرشوب خداغه توکّل قیل . سننك خیاللارننك شوندای دیوارلارده غی صورتلرکا اوخشایدر کم بار بولوب تورالار دیوارلار اورننده دایم بولوب تورغانده . اما اکر دیوارلار بر بر سبب بلان بوزولسه لار

یاکه ویران بولسه‌لار اول صورت‌لرننك نام نشانلری قالمای عدم صحراسنه کوچه‌لر*
زاهد خاتونی‌ننك حکایت ایتوب سویلاکان مثال‌لرینه قولاق صالوب نصیحتن
قبول ایتدی . آندن صونك برنیچه وقتلار اوتکاچ برایر بالا وجودغه کیلدی .
مونکا هر ایکسی شاد بولدیلار . برکونی خاتونغه غسل قیلوب پاکلانورغه
وقت ایرشدی ؛ زاهدغه ایتدی ؛ سن اوغلنك یاننده قال من مونچه‌غه باروب
قیونب کیلایم دیب ایری بلان اوغلنی اویده قالدروب مونچه‌غه کیتدی .
اتفاقا شول ساعت پادشاهدان زاهدنی چاقره برکشی کیلدی . اوغلی قاتنده
یولداشقه قالدررغه هیچ کمی بولماغاندان کچی یاشدن الفت بولوب برکا اوسکان
واوز بالاسندان ده عدل واوشانچلی کورکان ابن عرس دیکان جانورنی قالدردی
اوی‌ننك ایشك‌لرین بیکلاب اوزی اوندوچی بلان پادشاه حضورینه کیتدی .
زاهد کیتکاچ اوی‌ننك بر تیشوکندن بر قاره یلان چقدی . اوغلانی چاغارندان
قورقب درحال ابن عرس آننك اوستونه سیکروب بوغوب اولتوردی ؛ وموینن
تمام چاینาب اوزدی . آغزی قان بلان طولدی . زاهد قایتوب ایشکنی آچسه
آغزی قانلانغان ابن عرسنی کوردی ابن عرس یلانی اولتورکانن بلدررکا تورلی
اشاره‌لر بلان آنکلاتورغه طرشدی . چهره‌سنده قورققان روشی ظاهر بولدی
زاهد آنی بوکیلوشنی کوریب تمام عقلی کیتدی . واوغلونی بوغوب اولتورکاندر
دیب اویلادی . واشنده اصلا توقف قیلمای وفکر ایتمای حقیقت حالکا ایرشمای‌نچه
آشغوب ابن عرسکا حمله قلدی وقولنده‌غی طایاغی بلان باشنه اوروب شول آن
اولتوردی . زاهد ایچکا کروب اوغلونی سلامت تابقاچ یاننده بوطارلنوب
تاشلانغان برقاره یلاننی کوردی . موندان اش‌ننك اصلن بلوب وای کناهسز جانوارنی
اولتورکانمن دیب اوز باشنه قولی بلان صوقه صوقه یغلادی هم ایتدی کاشکی حق تعالی بو بالانی
بیرمکان بولسه‌چی بوبی کناه جانورننك جانن قیماغان بولور ایدم دیب بیك قزغاندی .
بوماجرانی یتوروب تورغانده خاتونی مونچه‌دان قایتوب کیلدی . وایرینی
بورچولغان تابوبنی بولدی‌نی اشلادننك دیوسؤال قیلدی . زاهد آنکا ابن عرس‌ننك
یخشیلق ایتکاننندن وشونکا قارشی آنکا یمانلق قیلغانندان خبر بیردی . خاتون
دیدی مونه بو ایش آشوقما قلق ثمره‌سیدر . بر خدانك رسولی " العجلة
من الشیطان " دیب بلمای ایتمکاندر . زیرا که ضایع بولغان نرسه ایتکان سوز بلان
آطلغان اوق کبی کیری قایتمایدر . بوبابده‌غی مثال‌لراش‌ننك آخرین
فکر قیلمای قاو درلانب تیزلك بلان اشلاکان کمسه‌ننك مثالی در

باب ——

صوقر تچقان بلان ماچی

دبشلیم پادشاه بیدباحکیمکا ایتدی ؛ اوتکانده‌کی مثالنی ایشتدم ؛ ایمدی منکا

شوندای کمسه‌ننك مثالن کیتورکه مثلا آننك دشمانلری بیك کوب بولور٬ آنی
هر یاقدان چولغاب آلورلار . شونلار سببلی هلاکت چوقرینه‌توشارکایوز توتار.
ولکن بعض دشمانلاری بلان کیاشوب وصلح قیلوب هلاکتدن قتولوب قورقودان
امین بولور . آندان آری صلح قیلغان دشمانلاری بلان نیچوك اوزینه اونکای
شولای اش قیلور • ودخی صلح قیلغانلك نی روشچه قیلورغه‌تیوش ایکانلکنی تفصیلا
مثال کیتوریب بیان قیل •
بیدباحکیم دیدی • دوستلق بلان دشمانلق هروقت بر تورلی بولوب تورماسلار
بلکه بعض وقتده دوستلق دشمانلقغه ودشمانلق دوستلقغه المشنور •
بو توغروده کوب واقعه‌لر وحسابسز ماجرالراوتب‌قات‌قات تجربه قیلنغاندر .
فکرلی کمسه تجربه‌لرننك هرقایوسندان بهره‌منـد بولوب آننك اوستونه‌دخی
باشنده‌یانکی‌اوی‌لار توزور • امّا موندای یانکی اوی‌لار وفائده‌لی فکرلر دشمان
طرفندان ضرر کورمك بلان حاصل بولور ودوست جنابندن یخشیلق کورمك بلان
میسر بولور • اکردشمان یاردمی بلان خطرلردن خلاص بولنسه یاکه‌انلاردان
بربرفایده آلورغه‌کوزتوتسه‌عاقل کمسه آننك کبی دشمان بلان ظاهرده آرالاشوب
وقاطناشوب یورماکدن باش تارتماس بلکه آلدینه آرطنه قاراب احتیاط بلان
اش ایتسه مقصودینه ایرشمای قالماس • صوقرتچقان بلان ماچی‌ننك توزاقغه
توشوب صنکره اوزآرا اتفاقغه کیلـوب بربرسنه یاردم ایتوشمکلری برکاتنده
اول بلادن قتولماقلاری مونکا مثال بولور *
پادشاه دیدی اول نیچوك بولغان . بیدباسوزکا کرشوب دیدی .

حــــــــــــکایت

برالوغ اغاج توبنده رومی اسملی برماچی‌ننك اویاسی بارایدی . وموندان
یراق توکل دخی فریدون اسملی صوقرتچقان‌ننك اونی بارایدی . آوچی‌لار
بوتوشدن هروقت کییك‌لر جانلك‌لر وقوش‌لار آولای ایدیلر . برکوننی بویرکا
برآوچی کیلوب رومی‌ننك اویاسنه یاقین اورونده توزاغن قوردی . اوزاقلا
وقت اوتمادی رومی شول توزاقغه ایلاکدی . اول آراده بایاغی صوقرتچقان
اویاسندن چغوب رومی‌دان صاقلانب غنه قورقه قورقه یراوستونده موکالب
آشاملق‌لار ایزلی باشلادی . شول آن کوزی رومی‌غه توشوب آننك آوغه
ایلاککانن کوردی . موننك بوحالندن شادلنوب اوینه‌قایتوب قومندان سوینچی
آلورغه‌تلادی . لکن بورلوب قایتایم دیکانده‌ارطنده آنی باصارغه‌حاضرلنوب
تورغان ابن عرس نی کوردی . وآغاج اوستونده‌دخی برطارغه‌نیچوك اونکاین
کیتورایم دیب تورغان بایغوشنی کوردی . بوتورلی بلالردن حیران بولوب

قاوشاغانلقدان نی قیلاسنی بلمادی . اکرکیری قایتسه ابن عرس باصارندان قورقدی اکراونکغه یا صولغه کیتسه بایغوش ایلاکتورندن شورلادی . اکرآلغه تابایورسه رومی یرطارندان خوفلندی . بس اوز اوزینه ایتدی یابر خدایم اوزنك مدد بیر . بو بلارمنی چولغاب آلدی . ود شوارحال لرمنکا باش کوتاردی . ومحنت لرمنی هر جانبدن قاماب آلدی . بعده عقلنی برآز باشنه یوب وکونکلن تازارتب دیدی:

توقته الی عقلم باشمده بولوب تورغانده نیکا بو چاقلی قورقام واوزمنی (لا) درجه سنه توشورام . یوق قاچارغه کیلوشماس ، ومونکا حیران بولوب خطا یولنه کرورکا یاراماس ، ومونداي طارلقغه توشدم دیب یوراکده کی اوتنی سوندررکا بولماس . عاقل کمسه تن بیرلری باغلاغانده هم قورقماس ، ویانکی تن بیرلار قوررغه ذهنن یورتورکا خوفلنمس . بلکه عقل دیکا نمز شوندای دریاغه اوخشاید رکم آننك توبنه یتولمس ویوقاریك غی بلالردن قتولمق ایچون رومی بلان صلح قیلماقدان باشقه یول تابلمس . زیرا که منم باشمه توشکان بلا آننك باشنه توشوب توررر . اکرسو یلاکان سوزلرمنی ایشتوب کلام لرمده آلداو ویالغان بولمغانن بلوب معرفت اولچاوینه صالور ، آننك بعدنده منم تل توبم قایه تابا بارغاننی فهملب اوزین قوتقاررغه مندن یاردم طلب قیلور . شول سببلی ایکمزده بلالرمزدن خلاص بولورمز دیو رومی ننك یاقننه باردی ، وسلام بیروب حال احوال صوراشدی . رومی دیدی مونه کوروب تورغاننکچه حالم طارلقده ود شوارلقده در . صوقرتچقان دیدی ایمدی من بوکون بلاکا کرفتار بولماقده سنکا شریك من . آندن سننك خلاص اولماقنك بلان اوزم ننك خلاضمنی برابرتلایمن زیرا که منم قتولماقم سننك قتولماقنکا باغلانمشدر . بو سوزمده هیچ بر یالغان وآلداو یوقدر . ابن عرس فلانچه توشده منکا سیکرورکا پصوب تورا ، وبایغوش اوشانداق منی یرطارغه کوزاتب اوطورا . بونلارننك هر ایکسی سنکا هم منکا دشمانلاردر . منم بلان سننك طبیعت لرمز مختلف بولسه ده لکن باشمزغه توشکان بلاده ایکمزننك حال لرمز بردر . حال لری بر بولوب طبیعت لری باشقه بولغان کمسه لرنی کرچه طبیعت لری آیورسه ده ، اما بیاغی مشترك بولغان حال لری آنلارنی برکا اویوشتوررر . شوننك اوچون ده اکر سن منکا امان بیرساك یعنی ضررایتماسنك تورزاق یبلرنکنی کیسار ایدم ده بوبلادن قوتقاررر ایدم . بس بزننك هر قایومز بر برمزننك یاردمی بلان خلاص تابار ایدی . دریاده یوزکان کیمه بلان آنکا اوطورغان کمسه لر مونکا مثال بولور . مثلا کیمه چیلر صوغه باطماقدان کیمه بلان قتولغانلاری کبی کیمه هم کیمه چیلرننك بلوب یورتمك لری کولاکه سننده طاشلارغه اورولماقدان وطولقونلار بلان هلاك بولماقدان خلاص بوله در . رومی صوقرتچقان ننك سوزین ایشتکاچ آننك راست سو یلاشکانن بلدی

هم آنکا یدی سننک بو سوزلر نک حق سوزلرکا اوخشایدر بو سوزلر نکامن قول قویام
بو مصلحتنک ننک آر قاسنده سننک هم اوزم ننک قتولماقمنی امید ایتام . اکر بو ایتکان
اشنی قیلسانک سنکا کوب تحسین و آفرین اوقور ایدم . صوقر تچقان دیدی
یخشی یاننکغه کیلوب توزاق یبلر نکنی اوزایم . لکن اوزمنی سندن امین توتار
ایچون یعنی سننک طرنا غنکدان صاقلنماق ایچون فقط بر یبنی اوزمای قالدررم
دیو یاقننه کیلوب توزاق یبلرین تشی بلان کیسارکا کرشدی . بایغوش بلان
ابن عرس صوقر تچقان ننک رومی یاننه بارغانن کورکاچ آنار دان امید لرین
اوزوب آنی آوْلاماق اوین قویب دونب کیری قایتدی لار .
مونینک صونکنده صوقر تچقان رومی ننک یبلرین کیسمک ده اقر تینلی باشلادی
رومی آنکا دیدی یا اشنا یبلرنی تیز راک طرشو براق چیش سا نه ' اوز مراد نک حاصل
بولغاچده اوستونکا چیشارکا آلغان اشنی تمام لارغه طرشمای سن و مقصود منی بجای
قیلورغه اجتهاد ایتمای سن . موندای اش یخشی لار فعلندن صایلماس و یخشیلق
صاغنغان کمسه یولداشی حقنده عهد قیلغان اشین آرتقه تارتماس . بو وقتغه چه
منم بلان محبت ایتوب دوست لغنک ثمره سین کوروب توراسن . ومندن کورکان
اینکولک کا قارشی البته اینکولک بلان قایتارماق تیوش بس سننک بلان منم آرامده
بولغان برونغی دشمانلق لارنی ایسنکا توشورمه . ایکمز ننک آرامزده واقع بولغان
صلح بلان قدیمکی دشمانلق لارنی اونوتماق کراک . وموندان غیری عهدکا
وفا قیلوب یخشیلق ایتماکنک بلان کوب اجر و فضیلت ار تا بارسون . امّا عهدنکا
وفا قیلمای حیله و آلداوْیولی بلان کیتسانک آخر الامر آننک جزاسین تارتارسن .
صوقر تچقان دیدی دوستلق ایکی تورلیدر . برسی اختیاری و ایکنچی سی
اضطراری در . هر ایکی دوستلق بلان دوست بولغان کمسه لر ننک دوستلقدن
مقصودلاری بر برسندن فایده آلوب ضرردان صاقلانماق ایچوندر . اختیار ادوست
بولغان کمسه دوستنه ایچی طشی بلان طابشرلوب هر برحالده و بارچه وقتده آنکا
انابت ایتار . اما اضطرارا دوست بولغان کمسه دوستنه طشی بلان گنه دوست بولوب
بعض حالده و بعض وقتده انابت قیلور و بعض حالده و بعض وقتده انابت قیلمای
آندان صاقلانور . بس عاقل کمسه اضطرارا بولغان دوستی ننک مخالفتدن و ضررندن
قتولماق ایچون هر وقت آنی بوتوغریدن اوزینه محتاج قیلوب ترگوزن قولغه
آلورغه کراک . موندای دوستلق بلان دوست بولغان کمسه لر ننک غرض لری
تیزراک اوز فایده سین ایستاب مرادینه ایرشمکدر . ایمدی من سنکا نینی
وعده قیلدم شونکا وفا قیلورم . لکن سننک طرفنکدن ضرر ایرشوردن قورقب
احتیاط ایتوب الحال صبر ایتام . آننکچون هر اش ننک وقتی بار . اکر اش اوز وقتنده
اشلانماسه آننک عاقبتی خیرلی بولماس . بس من سننک یبلرنکنی همه سین اوزام

مکر اوزمه سننك ضررنك تیودن قورقب آندان امین بولماق ایچون فقط برتوینن اوزمای قویام . قایچان سننك طرفدن خوف بولماسه مثلا آوچی بزکا یا قینلاشسه شول ساعت اول آقطق توینی اوزارمده سنی خلاص قیلورم . بعده صوقر تچقان آوچی ننك یراقدان کیلکانن کورکاچ درحال رومی ننك صونکغی یبنی قرقارغه توتندی . رومی دیدی ایندی وقتی یتدی تیزراك اوزارکا طرش دیکاچ آوچی کیلوب یتدی دیکانده تمام اوزوب یباردی . شول حال رومی آغاچ باشنه سیکروب مندی . وصوقر تچقان شول توشده کی طاش لار آراسنه کروب یوغالدی . آوچی توزاقن کیلوب قاراسه یبلری همه سی اوزلمش مونکاکیفی تزلوب صوقرانه صوقرانه اوینه قایتوب کیتدی . آندان آری صوقر تچقان تیشوکندن چقدی ولکن رومی ننك یانته بارماقدان صاقلاندی . رومی مونننك صاقلانغانن کورکاچ آنکا یراقدان قچقروب دیدی ، ای نصیحت قیلغوچی دوستم وای بلاده برکا بولغان شریکم ، سنکانی بولدی یاقنومه کیلمای سن . کیل ایتکان یخشیلغنك غه قارشی صی قویایم وقیلغان اینی کولکنك ننك مکافتن بیرایم ، رحیم ایت بولای توروب دوستلقمزنی کیسمه . آننکچون اکر برکمسه براو بلان دوست بولوب آنکا انابت ایتوب اوشانماسه دوستلق یمش لری ضایع بولوب دوستلری آندان اخلاصلارین دوندررلر . سننك قیلغان یخشیلغنك اصلا کونکلمدن چقمایدر سن مونننك ایچون مندن هم دوست ایشمدن مکافتن یعنی قاروون ایسته سننك کراك سن مندان هیچ بروجه دن قورقمه یوق بارنی اویلاب وسوسه لنمه من سنکانی تلاسنك شونی قیلورم . ونی خدمت کا بیورسانك شونکا طیارم دیب سویلاشکان سوزلرینه اوشاندرر ایچون قسم ایتوب آنط ایچدی صوقر تچقان آنکا جواب ادیدی . ایچنده دشمانلق کمیزلنکان دوستلق ظاهری دشمانلقدان یمانراقدر . دوستنی دوست دیرلر آننك دوستلغی بلان بهره مند بولوب فایده تحصیل قیلغانلق ایچون دشماننی دشمان دیرلر آننك شرندن وضررندن قورقغانلق ایچون . عقل ایاسی کمسه دشماندان فایده کیلورین بلسه آنکا دوستلق اظهار قیلور ودوستننك ضررندان قورقسه آنکا دشمانلق اظهار قیلور . بعض وقتده چین دوستلار آراسنده قای بر دوستلق علاقه سی اوزولسه ده عداوتلاری جبلی یعنی طبیعی بولمادیغندن مثلا هم جنسی بولغان مخلوقات ننك بربرسنه عداوتلری کبی آنلار دشمان بولوشماس لار اکر آنلار ننك عداوتلری جبلی بولوبده قوی بلان بوری ننك عداوتی کبی برعلاقه سببلی دوست بولوشسه لار اول علاقه ننك بتووی بلان دوستلقلاری دشمانلقغه آلماشنور . نتاك صوننك آستنه اوت یاقسه لار صو یلنور ، امّا کراوتنی سوندرسه لر صو اوّلکی حالنه قایتوب صالقونایور حالبوکه دشمانلارم اراسنده سندن ضررلی ویاوز راغی یوقدر ، بر برمز بلان اتفاقمز باری بر مصلحت ایچون

ایدی که هرایکمز آنکا محتاج ایدوك ، الحال سننك منکا ومنم سنکا محتاج بولماق مصلحتی اوتب کیتدی . بس اول حالت ننك اوتماکندن عداوتمز قایتماغای ایدی دیب قورقام . ضعیف وکوچسز ننك قوتلی وکوچلی دشماننه یاقین بولماقده هیچ خیر اش چقماس . سننك منده یومشنك اشنك بار دیب ، بلمایم ، مکر سن منی حیله بلان منی هلاك ایتارکاتلای سن اصلا اوشانما م دیدی . امّا من شول قدر آنکلای من ، که قوتلی دشمانداان صاقلانب تورغان ضعیف کمسه دشمانی ضررندان البته خلاص بولور . اما التفاتسزلق ایتوب ضعیف کمسه دشمانندان صاقلانماسه البته آننك بر وقت توزاقنه توتلور . عقل ایاسی اکر دشماننه احتیاجی توشسه آننك بلان تا تولاشوب آنکابوی بیرکاندای بولوب محبتلك اظهار قیلور واکر دشماننه یالنوچی توشماسه و آنکا هیچ بر وجه دن محتاج بولماسه بر چاره تابوب البته آننك بلان صلح یبین اوزار کاطرشور . دخی مونی بلماك کراك که دشمانغه بوی صنماق وقتنه هم اورننه قاراب غطا بولمایدر . بلکه عقل ایاسی دشمان بلان صلحندان اوزینه فایده کیلورلك بولسه عهدینه وفا قیلور ، ولکن تمام اوشانماقلق بلان اوشانماس و آنکا یاقین بولغاندای بولوب یورسه ده آناردان اوزینه ضرر کیلماکلك امین بولماس ، بلکه ممکن قدر آندان یراق بولورغه طرشور . شوننك ایچونده من سنی یراقدان محبتلی کورام هردایم سننك سلامتلکنك نی تلایمن . حالبوکه ایکمز ننك عهدمزدن اوّل اوشبو سلامتلکنی ده سنکا تلامیدر ایدم . بس من سنکانی روشلی یخشی لق قیلدوم . شوننك کبی سن هم منکا یخشی لق قیلسانك کراك . زیراکه سننك بلان منکا یولوقماقلق هیچ فایدہ یوقدر . خوش سلامت بول دیب اوز یولنه یوردی *

بابـــــ

پادشاه بلان فنزه قوش

دبشلیم پادشاه بیدباحکیم کادیدی : ای حکیم الهی اوتکان بابدہ غی مثالنی ایشتدم ، ایمدی منکاشوندای حسد وکینه توتغوچیلار حقنده مثال کیتور ، کیم آنلر ننك بعض سی بعض سندن صاقلانمای یاراماس *

بیدباحکیم سوزکا کرشوب دیدی .

حـــــــکایت

هندیرنده فریدون اسملی بر پادشاه بار ایدی و آننك دخی بر فنزه اسملی بر قولغه ایارکان قوشی بار ایدی . بو قوش ننك بر بالاسی موجود بولوب هر ایکسی اوز آرا آدملر کبی بیك اوستاسو یلاشورلر ایدی . پادشاه بونلار ننك فصاحت و بلاغت بلان سویلاشکانلرینه حیران قالور ایدی . بس پادشاه آنلارنی خاتونی بولمه سنه قویب یخشی تربیه قیلورغه بیوردی . کونلارده بر کون پادشاه ننك خاتونی حامله بولدی ،

وقتی

وقتی ایرشکاچ بر اوغل بالاتوغدی . فنزه قوش ننک بالاسی پاد شاه اوغلی بلان مونس بولوب هر ایکسی بر برسی بلان برکا اوینار بولدیلار . فنزه قوش هرکوننی طاڠ ایچلارینه باروب بریات توسلی یمش نی کیتوروب یاریمن پاد شاه اوغلنه ویاریمن اوز بالاسنه بولیب بیرور ایدی . بو یمش نی آشاڠ بلان هر ایکی بالابیک تیز اوسوب یکت بولدیلار پاد شاه آنلار ننک تیز اوسوچیلکلارینه الیکی یمش سبب بولدیغنی بلکاچ فنزه کاب غایةقدر حرمت قیلور بولدی . کونلرده بر کون فنزه قوش اوز عادتی بوینچه طاڠغه یمش کا کیتدی بالاسی بلان پاد شاه ننک اوغلی ایکاوی بر بولمه ده قالدیلار . فنزه بالاسی پاد شاه اوغلی ننک آچووین کیتوردی اوغلان آنی توتب یرکا اوردی . شول آنده جانن تسلیم قیلوب وفات بولدی ٭ بر آز وقت اوتکاچ فنزه اوینه قایتوب کردی ٭ وبالاسین اولتورلمش کوریب نه قیلورغه بلمادی ' های وای صالوب حسرتدن باشندان عقلی کیته یازدی ' وایتدی بونی قباحتلکدر که پاد شاهلارده عهد وفا بولماس . وی حسرتدرکه پاد شاه خدمتنده یورکان کمسه لرکا . آنلار هیچ وقتده پاد شاه ننک آچووندان هم عذابندان امین بولماس لار ' آننکچون پاد شاه لارده نه وفا بولور ونه رعایة بولور . آنلار هیچ کمنی سویماس لار وهیچ کمنی حرمتلامس لر مگر حرمتلرلر بای ومالدار کشی نی بایلغنه مالنه طمع قیلسه لار وعالم کامل کمسه نی حرمتلار یخشی تدبیری وحکمتلی اش لرین کورسه لر ٭ هر قایچان بای دان هم عالمدان تلاکان نرسه لرین تحصیل قیلسه لار انلار ننک اوّلکی قیلغان خدمتلارینه ویخشیلق لارینه التفات ایتمای اعلی علیین دن اسفل سافلین کاتا شلای لار ٭

زیراکه پاد شاهلارده کشی محبت ایتوب احسان ایتمس لر وحق یولنی تا نوب کناهنی عفو ایتمس لر بلکه آنلار شوندای قومدرکه همه اش لری ریا وبوزوقلق نیکز ینه بنا قیلمشدر هوالرینه کیلوشوب کونکل لرینه خوش کورنسه نیندای اولوغ کناه بولسه ده آنی کچکنه حساب قیله لر ونیندای کچک کناه بولسه ده طبیعتلرینه یاراماسه آنی بیک اولوغ کناهلردن صاییلار . شوندای صفت لری ثمره سندندر بالام ننک قربان بولماقی دیب آچووندان کوزلرین قان باصوب پاد شاه اوغلی ننک یوزینه یابشوب طرناب هم چوقب ایکی کوزین چقاردی . اشین تمام ایتکاچ اوچوب بر بیک بیوك آغاچ باشنه قوندی ٭ پاد شاه مونی کوریب فریاد ایتوب یغلادی . بعده فنزه نی حیله بلان قولغه توشروب هلاك قیلورغه اویلادی . شول ساعت آطنه منوب فنزه کیتکان طرفغه یونالدی وآننك قونغان آغاچی یاقننه باروب توقتادی وندا قیلوب دیدی : یا فنزه قورقمه امین بول کیل یانمه توش ٭ فنزه آنکا جوابده دیدی : ای پاد شاه ' حیله کار کمسه حیله سی ننک جزاسین کورمای قالماس . کرچه من اوچمنی آلماقده آشوقماق

بلان طاقیغان بولسام ده ، امّا موندان آری آشغودان توبه قیلوب هر اشده صبرلق
یولین توتارغه بیل باغلادم . ایمدی اوغلنك منم بالامنی اولتوردی آننك جزاسنی
اوغلنکا بیردم . بولغان اش بولدی کیری قایتماس * پادشاه دیدی بلی بالانکنی
اولتورکان ایچون اوغلوم ننك جزاسین بیردنك . بس بوخصوصده بر برمزگا
کینه توتماق تیوش توگل . کیل مندن امین بول کیری منم سرایمه قایت اوّلکیچه
برگا باحضور کون کیچرایك . فنزه دیدی ، عیب ایتمه اصلا کیری قایتمام
زیرا که عقل ایالری کینه توتقوچیلار یاننه بارماقدان نهی قیلمشلار در . کینه‌چی ننك
خوش آمدسوز ایتماکی وعزت حرمت ایتماکی وحشتدن وسوء ظن دان غیری
یمش بیرمس و آننك بیرکان امانلغی اصلا انابت ایتدرمس ، بلکه قورقتور
واورکتور . بس آندان یراق بولوب کسافتندن صاقلانمق دان آرتوق اش یوقدر .
نتاك بعض تجربه اهل لری ایتکانلر عقل ایاسی آتا آناسین اوزی ننك حقیقی
دوستی دیب بلسون . آغای انیسین یولداشلاری دیب بلسون . خاتونلارین
الفت لنمش دیب بلسون . اوغوللارین یادایتوچیلر دیب بلسون . قزلارین
نزاعچیلر دیب بلسون . یاقین واقربالارین بورچ ایالری دیب بلسون .
اوزین برویالغوز بلسون . ایمدی هر کم ننك آتا آناسندن غیری اوشانچلی
دوستی بولماسه آرالارنده حسداوتی یانغان کمسه لر آراسنده وسملق وانابت
بولورغه نیچوك کوزیتسون . من اوز آلدیمه قانغوروب یورکان برغریب من .
سننك طرفنکدن شوندای آغریوك آرطوب چقدم که اول یوکنی منکا هیچ کیم کوتارشماس .
منم سندن شولای آیرلوب کیتکانم کیتکان خوش سلامت بولدیمی * پادشاه
آنکادیدی اکر سننك بزگا بیرکان جزانك بزننك کناهمز قارشی بولمای ناحق
قیلغان بولسانك ایدی یا که یمانلقنی بزگا اوّل باشلاب اوزنك قیلغان بولسانك ایدی
بزدن بولای بیزوب کیتماکنکه یول بارد یب ایتورایدوك اما اولیارا مغان یمان
اشنی بز باشلاغان بولغاچ بزگا نیچون سنکا یمان کوزبلان قارارغه تیوش بولسون .
بس سن بزدن هیچ قورقمه امین بول اصلا شکلانمه * فنزه ینه دیدی مونی ایشت ،
حاسدلر ننك کوکراکلرنده کوب بوامه لر بولور ایمش . تل قلب کا درست شهادت
بیره آلماس ایمش . بلکه تل ننك قلب کا شهادتندن قلب ننك تل کا شهادتی راست
وعدلراك بوله ایمش . واقعا من بلدم که منم قلبم سننك تلنك ننك راست ایتماکنه
اینانمغان کبی سننك قلبنك ده منم تلمننك سوزلرینه اوشانماس * پادشاه دیدی
حسد ایتمك وکینه توتماق کوب کشی لر آراسنده بوله تورغان . بس عقلی
بارکمسه حسدنی اولتوررایچون آنی قصوب آنکا هیچ وقت یول بیرماس *
فنزه دیدی بلی بوایتکان سوزلرنك سن ایتکانچه درست ، امّا فهمی بارکمسه
کینه سی طبیعی بولغان حاسد کینه سندن قایتوردیب اصلا اویلاماس ، بلکه عاقل کمسه

غیری لرننك مکرندن وحیله سندن هر وقت قورقوب وصاقلانوب توررُ وبلورکه دشمانلارننك کوبراکی کوچ قوت بلان ینکا آلماغاچ یومشاقلق وملایمت بلان ینکارکا طرشور. نتاك وحشی فیل لر اوی فیل لری بلان آولانه در * پادشاه دیدی عقللی کمسه هیچ بر وقتنی الفت بولماقنی قویماس ُ ودوستلاردان یوز چویروب آشنالقنی کیسماس کرچه موندان اوزینه تورلی خوفلر احتمالی بولسه ده . حتی حیوانلارده موننك کبی خلق لارنی اوزلرینه مرتبه صایه لار . نتاك صغر وقوی کبی حیوانلار کرچه آدم اوغلانلری آنلارنی بوغازلاب ایتلرین آشاولارین بلسه لرده همان انلارغه الفت بولوب حتی قوالاب چغارسه لارده آنلارننك یورطلارینه قایتوب کره لر * فنزه دیدی حسد دیکانمز بیك کرا کمکان یمان صفتدر . آننك اینك قوتلی سی پادشاهلارده در . زیراکه پادشاهلار غیریدن اوچ آلماقنی اوزلرینه منت صایه لر . وحسد بلان مقصودلارینه یتوچیلك نی کورکام وایذکو صفت بله لر . بس عاقل کمسه حاسدننك کینه سنی اظهار قیلماغیننه آلدانماس . زیراکه ایچده کیزلنکان حسدنی کلده کوملکان اوتلی کومرکا اوخشاتقانلار . نتاکه که کوملکان اوتلی کومرکا آزغنه اوت ننك چاتقسی تیمك بلان حاضر اوت آلوب کیته در اوشانداق هم کونکللرده بولغان کینه کاحسدنی آرتدره تورغان آزغنه سبب بولسه ده شول زمان یالقونلانب یانارغه توتنادر اول وقتده یخشی سوزلر وملایم کلام لر هم یالوناقی واوتنماکلر آنی سوندررکا اصلا کار قیلماس لار . حتی یغلوب اولکانچه محسود ینه ضرر قصد ایتارکا طرشور . درست بعض حاسدلر محسودینه مداره قیلوب ایل بولغاندای اوزین کورساتورلر اکر اول محسودندن آننك سببلی فایده کورورلك یاکه ضررین رفع قیلورلق بولسه . لکن من خدانك برضعیف مخلوقی بولوب اولوغ قوّتم بولماد یغندن اول طریقه اشنی یورته آلمایمن . ایمدی کرچه سن اوزنك ایتکانچه اوّلکیچه برکا کورشوب عمر کیچوررکا دیب تلاسنکده ولکن من سننك بلان صحبتم ده های فلانچه واقعه ایچون منی جزا قیلمای ایدی دیب همان قورقوده تورسام کیراك . بس اوزون سوزننك قصقه سی شول که سننك بلان منکا آیرلماقدان باشقه چاره یوقدر دیدی *

پادشاه دیدی من بلام که هیچ برکم غیری کمسه کا فایدا یاکه ضرر ایتارکا کوچی یتماس . زیراکه خیر شر همه سی الله تعالی ننك تقدیری بلان در . مثلا مخلوقات لارننك موجود بولوب بارلق کیماکنده یاکه هلاك بولوب عدم صحراسنه کوچماکنده هیچ برکمسه ننك دخلی واشی یوقدر . بس اوغلوم ننك یوزین یرطوب کوزین چغارماقنکده هم اوغلونکنی منم اوغلوم اولتورماکده ایکی طرفی ننك عمل لری ده کناه وعیب اش بولماسقه کراك . آننکچون بونلارننك همه سی مقدرده اشی بتوب قویلغاندر . بوامرده بز ایکمز فقط واسطه وقوری سبب بوله مز . تقدیرده یازلوب قویغاننی

بجای قیلماقلق بلان بزمواغنده قیلنماساق کیراك *
فنزه دیدی درست آنسی شولای . لکن مخاطره لردن صاقلانب احتیاط یولی بلان
کیتماکده تقدیرکا اصلامنافتی یوقدر . اکر آلای بولمغانده آغروکمسه لر
آغرولارین بتورمکده باشمزغه‌نی یازلغاندر شونی کوررمز دیب طبیب لرنی
چاقروب یاباروب دوا ایتدرمسلرایدی وقایغولی کمسه‌لر خدای بزکا شولای
یازغاندر دیو کونکل لرینه‌تسلی بیرورکا طرشماس لارایدی .
درست مثلا بر اش‌ننك واقع بولماقی مقدرده یازلغان بولسه آنکا قارشی قالقان
توتماقدان هیچ برثمره حاصل بولماس . مونی یخشی فهملی من . ولکن عاقل کمسه
هروقت تقدیرکا ایمان کیلتوره‌توروب احتیاط وصاقلانماق یولین قولندان بیرماس .
زیراکه تقدیرده کوره‌چاکم شولدر دیب ظن قیلغان اش مقدر بولماس سزلغی
جایزدر . من بلام‌که سن‌چین کونکلدن سویلامی سن . سننك بلان منم آرامده
بر برمزکا جنایتلرمزکچك توکل . یعنی اوغولنك منم بالامنی اولتورمکی ومنم اوغلونك‌ننك
باشین کوزین یورطماقم ینکل اش توکلدر ایمدی حاضر سن حیله‌بلان منی اولتوریب
جانمنی قیارغه‌تلایسن وآقغان قانم بلان آچووکینه او تنکنی سوندرمکچی بوله سن .
حالبوکه‌اختیاراهیچ کم‌ننك اوله سی کیلماس . شوننك ایچونده بر ونغی عقل ایالری
ایتکانلر فقیرلك کوینمکلك دشمانغه یاقین بولماق دوستلاردان یراق بولماق
خسته‌چیکمك وقارتایماقلق حاللری بلالردرهمه‌بلالردن اولوغراغی وفات بولماقدر .
براوننك حسرت‌چیکوب الم‌تارتقان هیچ کم آنکلاماس مکر شوننك کبی‌حسرت
آننك باشنه‌توشکان کمسه آنکلار . امّامن ایسه حسرت آچی‌سون یخشی تاتیغان من
شوننك ایچون سننك یوراکنك آچواوتی بلان یانغان‌نی انیقلاب بلام . شولوجه‌دن
سننك بلان صحبت ایتمکده اصلاخیر بولماس دیمن . زیراکه‌اکر بر برمزکاقیلغان
جنایتلرمزنی ایسمزکا توشورساك بر برمزکا کونکل لرمز بوزولمای قالماس *
پادشاه‌دیدی اکر برکمسه ایچنده‌آچواوتن یوطارغه‌کوچی یتماسه واوزی‌ننك
تزکونن توته‌بلماسه آندای کمسه‌ده خیریت بولماس وغیرکمسه‌لر بلان آرالاشوب
عیش وعشرت‌ننك دنیاده‌ضورین کورماس * فنزه دیدی آیاغنده آغروی
بولغان کمسه اکرجهت یورسه آغروی بلنمای قالماس . وکوزلرینه سورمه
تارتغوچی کمسه ییلکا قارشی یورسه یاشی آغوب سرمه لرین یوغانلقی ایچون
یانکیدان تارتمی بولماس . اوشانداق حاسد کمسه‌محسودینه یاقینلاشسه‌اوزین
هلاکت چوقورینه آتارغه‌طرشقان بولور . دنیا یورطنده‌نابودوتلف بولماقنی
ساعت بساعت کوتب تورماق تیوش . واشلرنی بر برسنه قیاس قیلوب تجربه
یولی بلان یورمك تیوش . هیچ برکم کوچنه وقوّتنه طاینماسون وامین بولمغان
کمسه‌ننك آلداماقندن قورقمی خوفسز تورماسون اکر براڤاوزقوّتنه اوشانوب

امین یولنی قویب قویب قورقنچلی یول بلان کیتسه اوزی ننك باشین بتور رکا سعی قیلغان بولور . اکر بر کمسه آغزنداغی لقمه‌سین تیوشونچه چاینامی قاطی کو یی یوطوب یبارسه طنچغوب اولمك بیك یاقین اشدر اکرده دشمان سوزینه قلاق صالوب احتیاط یولین قویب آنکا آلدانسه اول کمسه دشمانندن بدتر اوز اوزینه دشمان بولغان بولور . هیچ کم مقدرده یازغاننی کورمی حالم یوق دیب فکرسز و تأملسز اش کا شروع قیلماسون ، بلکه هر وقت احتیاط یولی بلان کیتوب قیلاچق اشنی اوّل عقل میزاننه صالوب قاراب قایسی طرفی خطرسز بولسه شونی ترجیح قیلماق کراك عقل ایاسی بر قاتلی بولوب ممکن قدر هیچ بر کم کا انابت ایتوب اوشانماسقه طرشور . وقورقنچلی اشلر کا آرط بیروب چیکنورکا تورلی یوللار حاضرلر . منم اوشانداق شوندای یوللاریم کو بدر من اصلا کوزکوره مخاطره کا قارشی بارمام ، مکر آندان خلاص بولورغه کوزم یتسه شونده بارسام بارورم . هرکم بر کمسه بلان دوست بولورغه تلاسه بش شرط کراکدر . اکر شول شرطلار تابلسه هر توغروده آننك قولی اوستون بولوب غربت وقتنده آنکا یولداش تابلور ، ویراق کمسه لر یاقین بولورلار ، و دنیاده کونن یخشی کیچروب اوزینه دوست ایش تابا آلور ٭ اول شرطلارننك برسی خلق الله‌نی رنجتماس سزلکدر . ایکنچیسی هر کیم بلان درجه‌سنه قاراب ادب بلان معامله قیلماقدر . اوچونچیسی حق یولدان یانکلشقان لارنی خطالارین یومشاقلق و آقرینلق بلان آنکلاتب توغری یولنی کورساتماکدر . دورتنچیسی کورکام خلق لار بلان صفاتلنمقدر . بشنچیسی هر توغریده زیرا کلك بلان اشنی آنکلاب یورتمکدر . آدم اوغلی اکر اوزی ننك هلاک کندن قورقسه مالدان خاتون بالاچاغه‌دان هم وطننن بیزار ، زیرا که بونلارننك هر قایوسی ننك خلف لری باردر . یعنی مال اورننه مال تابله خاتون اورننه خاتون بالاچاغه اورننه بالاچاغه تابله هم وطن اورننه وطن تابله . آدم اوغلی ننك اوزی ایچون هیچ کم خلف تابلماس . مال لارننك یمانی شولدر آندان یخشی لق یولغه صرف قیلنماس خاتونلارننك یمانی شولدر دنیا کیچرماکده ایرینه بولشوب یاردم ایتماس . بالالارننك یمانی شولدر آتا آناسنی قدر حرمت ایتوب دعاسین آلا آلماس . دوست ایش لرننك یمانلری شونلاردر قایغو و قاتیلق لار توشکانده آنکا بولشوب یاردم ایتماسلر . و امیرلرننك یمانی شولدر قول آستنداغی خلق ننك حق لارین رعایه قیلمای ظلم ایتار و شهرلرننك یمانی شولدر اشامق ایچمك نرسه‌لاری قیمت بولوب طنچلق بولماس ٭ اوشانداق ای پادشاه من هم سندن طنچ تابا آلمام شوننك ایچونده سننك بلان برکا عمر کیچرورکا تلامایم . خوش سلامت بول دیب آندان اوچوب کیتدی . اوشبو بابده‌غی حکایت لر شوندای حسد و کینه توتغوچیلارغه مثالدر که آنلارننك بربرسنه اوشانماق لاری یاراماس .

باب

آرسلان بلان ابن آوی صوفی

دبشلیم پادشاه بیدباحکیمکا دیدی اوتکان بابدهغی مثاللرنی ایشتدم . ایمدی منکاشوندای پادشاهننک مثالن سویلهکیم اول پادشاه خدمتده بولغان کمسهنی کناهسزغه عذاب قیلماقدان دونار ، وناحق جفاقیلماقدان قایتور *
فیلاسوف الهی بیدبادیدی ای پادشاه ، خدمت ایتکان کمسه برکناه سببلی یاکه بی کناه بر جزاغه مستحق بولسه ، شوندای کمسهننک کناهین یارلقامای جزا بیرسه اننک مملکت امرلارینه کوب ضررلار ایرشه چکدر . ولکن پادشاه حضرتلری حق یاناحق جزاغه مستحق بولغان کمسهننک حالنی یخشی تفتیش قیلوب وعظ ونصیحت ایتوب یخشیلق یولنی کورساتور . شول یول بلان کیتکانده هم پادشاهغه هم آنکا فایدهلر بولاچاغن آنکلاتب توشوندرر ،
پادشاه اکر اول کمسهننک یخشی فعلنی وعقللی رأینی بلوب درست خدمت ایتارینه اوشانسه ، اول وقتده آننک کناهین باغشلاب خطاسنی عفو قیلور . آننکچون پادشاه مملکتن اوز تدبیری بلان کنه باشقاره آلماس . مکر یخشی فکرلی واوتکون رأیلی ایرلر بلان کنه باشقاره آلور . زیراکه آنلارکاه غیرت بلان وکاه نصیحتلر بلان اینکوب رعیت توتابلورلر . مملکت اشلرنده پادشاهننک خدمتلری بیک کوبدر . واول خدمتلرنی باشقاروچیلار هم آزتوکلدر .
اماشوندای باشقاروچیلار آراسنده رعیتنی اوزینه قاراتب محبت ایتدره تورغانی بیک آزدر . بس پادشاهغه تیوشدر ، وزیرلاردن هم عقللی ایرلاردن خبردار بولوب آنلارننک هرقایوسیننک رأی وتدبیرلرین عقل میزانهصالوب اولچامککراک . اکر رأی تدبیرلاری پادشاهلق هم رعیت ایچون فایدهلی بولسه صلاحیت وبولدرقلارینه قاراب مملکت اشلرین طابشرور . آننک بعدنده منم موندای اش بلکان اونکغان وزیرلاریم بار دیب بی خبر یاطماس . بلکه آنلارننک قیلغان اشلرین وایتکان حکملرین هردایم تیکشروب کوزآلدندههم کوزآرطنده صناب یورور . اکر بولای ایتماسه یخشی کمسهلریمانلار آستنده قالوب یمانلار اوستکاچغارلار . موننک سببلی رعیت خراب بولور . وموننکا ارسلان بلان ابن آویصوفیننک ماجرالاری مثال بولور * پادشاه آنلارننک واقعهلری نیچوک بولغان رحیم ایتوب سویلاسانده دیکاچ حیکم سوزکا کرشوب دیدی

حکایت

بوروننغی زمانده طاؤتیشوکلرینک برنده ابن آوی صوفی مقام توتا ایدی وبوری بلان تولکی قومندان برنیچه جماعت آنکا کورشی بولوب عمر کیچرهلر ایدی . ابن آوی صوفی شول قدر درجه انصافلی ایدی کیم تولکی وبوری اوغلانلاری کبی

کوچی یتکان و تیشی باطقان حیوانلر ننک برسنه بر تیماس ایدی ؛ وهیچ برجان
ایاسین رنجتماس ایدی . کونلارده برکون بوری و تولکی بالالری ابن آوی
حضورینه کیتدیلر ؛ وایتدیلر ای قرنداش بونی عجب سن بز ننک کبی یرتقوچی
بالاسی سن یورشنک طرشنکده هم عقلنک وخلقنک ده بزکا باشقه لغنک کورنمایدر .
بس صوفی لق دعواسین قیلماقنک ننک معناسی نیدر بیان قیل . فقط قان ایچماکاننک
وایت آشامغاننک بلان نیچوک خدای تعالی قارشنده مقبول بوله سن رحیم ایتوب بزکا
جواب بیر * ابن آوی صوفی دیدی صوفی بولوچیلق غه قوم قرنداش لرمدان
قیافتم باشقه بولوچیلق شرط توکل خداغه یاقین بولماق تن بلان بولماس . بلکه کونکل
بلان بولور . انبیاءالله هم اولیاءالله لارغه نی ایته سز ؛ آنلارده ظاهرده قوم لرندان
باشقه لق لری یوقدر ؛ شولای بولسه ده خدانینک سوکلو بنده لری بولغانلاردر .
من سزکا یولداش بولدوم تنم وجسمم بلان اما کونکلوم وعملم بلان یولداش بولغانم یوق
اکر منم صحبتم سزکا ضرر بیرسه واشنکزدن قالدرسه خدانینک یرلری بیک کوب
دورت یاقنکز قبله دیکان کبی مندن توتقاری یوق قای یرکا کیتسه نکز شونده یول
آچیق در ؛ ابن آوی آنلرننک اعتراض وبحث لرینه اعتبار قیلمای اوّلکیچه ریاضت لر
چیکوب عبادة بلان مشغول بولدی . وایشانلق وصوفیلق بلان خلق آراسنده کوندن
کون شهرتی آرتدی . حتی برکون موننک تقوی لغی شول یر پادشاهسی ننک
قولاغنه توشدی . پادشاه صوفی لغی بلان توغر یلغنه هم تجردی بلان ریاضتنه اخلاص
قویب آنی اوزینه چاقرته یباردی . ابن آوی پادشاه حضورینه کیلکاچ آننک بلان
پادشاه الفت قیلوب حال احوال صوراشدی ؛ وآنی همه توغریده کامل تابدی *
صنکره برنیچه کونلر اوتکاچ پادشاه اوزینه انی دعوت قیلوب صحبت ایتدی ؛
وسوز آراسنده سوز چقغاچ آنکا ایتدی . منم اشلارم وخدمتلرم بیک کوبدر ؛
وخدمت ایته تورغان کشیلارم اوشانداق آز توکلدر . شولای بولسه ده توغری
ودیانتلی کمسه لر مندن آرتمایدر بلکه ضرور بولدر . سننک ادب وعقللکنی
چاقروب صناب بلدم . درواقع ایشتکانچه سنی تابدم . شوننک ایچون سنکا رغبتم
بلان اخلاصم آرتدی . ایمدی حاضر سنکا براش قولنکا طابشرام اول اشنی باشقارماقنکنه
اوشانام . شوننک کولاکه سنده درجه نکنی کوتاریب اوزنکنی اولوغ ایرارم
جمله سندن ایتارمن * ابن آوی آنکا دیدی ؛ پادشاه لار آنداغ خدمتلرینه
وقصد ایتکان اشلرینه معین ویاردمچیلر ایتارکا تلاسه لر آنلرنی کوچلاب اول لوازمغه
قویماق تیوش توکل . آننک ایچون ایرکسز اب لوازمغه قویلغان کمسه ار چین
اخلاص بلان خدمت ایتماس لر . امّا من پادشاهلر بلان آرالاشوب بوکونکاچه آنلرننک
خدمتلرنده بولماد یغمدن آنلر ننک خدمتارین اضومه موافق کورمایمن .
حضرتنک ایسه یرتقوچی لار پادشاه سی سن ؛ حضورنکده نچه تورلی وحشی حیوانلار

حاضردر ، و آنلارننك آراسنده انصافی و قوّت اهل لری واش ننك کوزین بلکانلری پادشاهنی آنلار صناغان وآنلارنی پادشاه صناغانلاری آز بولماس . اکر شوندای اشلکلی قوللارنکنی اشکا بیورسانك ، قیلغان اشلرنی کوزنکدن اوتکاروررکا محتاج بولماس سن * ارسلان دیدی بوسوزلرنکنی همه سین قوی ، من سننك خدمت ایتماکنکنی تلایمن ، کورساتکان عذرلرنکنی برسنده قبول ایتمایمن * ابن آوی دیدی پادشاه خدمتنده یورورکا ایکی تورلی کمسه جرأت قیلور ، حالبوکه من آنلارننك برسیده توکلوم . ایکی ننك برسی یالغانچی حیله کار ایکی یوزلی کمسه در که اوزی ننك مقصودین تحصیل ایتماکده هیچ بر بوزوق اشلرنی قیلماقدان باش تارتماس . وحیله سی واوتکوفلکی برکاتنده بلاتوزاقلارینی اوزمی قالماس .

امّا پادشاغه توغری وراستلق بلان هیچ بر حیله و مکرنی قوشمایانچه خدمت ایتکان کمسه لرننك بلاغه یولوقماغانی آز بولور . زیراکه آندای کمسه کا پادشاه ننك دوستیده دشمانیده ضرر ایتارکا طرشور . پادشاه ننك دوستی آناردان اوستکا چغارغه طرشوب مرتبه سنه حسد قیلوب آنی اورنندان طایدرورغه اجتهاد قیلور . پادشاه ننك دشمانی آننك قیلغان اشلرندن جرح تابارغه طرشوب آنی یمان آطلی ایتارکا سعی قیلور . بس آنکا شوندای ایکی تورلی کمسه لر قارشی کیلسه لر آننك هلاك بولماقی کون کبی معلوم در * ارسلان دیدی سنکا یارویولداشلارم ننك حسدلری و دشمانللارم ننك آزغونلغی اصلا ضرر ایتماس . سنی اوزوم ننك یاقینلارمدان قیلوب یخشی خدمت ایتکاننك اوچون درجه نکنی آرتدرورم . ابن آوی دیدی اکر پادشاه حضرتی اذن بیرسه من شول صحراده قالور ایدم وهر دایم آننك اوچون دعاده بولور ایدم . زیراکه تجربه ایالری ایتکانلر قرب السلطان آتش سوزان دیو . پادشاهلار یاننده یورکان کمسه لر بتون عمرنده کورمکان عذابنی بر ساعت ایچنده کورورلر . اوشانداق پادشاهلاردن بر ساعت ایچنده تحصیل قیلغان التفاتی ایچون عمر بوینده خوف وخطرده تورورلار . هرکمکا معلومدرکه طنچ وراحتلك آزغنه عمر کیچرمك مشقت وطنچسزلقده اوزاق عمر کیچرمکدن آرتوقدر * ارسلان ایتدی سوزنکنی ایشتوب فهمدوم هیچ کمدن قورقمه امین یول . بر وقتده سنی تاشلامام ، بلکه هر حالده سنی رعایت قیلوب سنکا یاردم ایتارم . بوتوغروده ابن آوی پادشاهغه بولای دیدی : اکر پادشاه حضرتی ننك سرورلری منصبندن قورقب منکا یمانلق قصد ایتسه یاکه قللری ننك بعض لری حسدلك بلان نزاع لشوب تورلی یالالر یابسه لار شول وقتده پادشاه حضرتی منکا آشغوب جزا بیرماس کا عهد ایتسون ایدی . ومنم ضررمه سورکان سوزلرینی دقت قیلوب تیکشروب قاراسون ایدی . بعده اکر آنلارننك یابقان یالالری یالغان چقسه آنلاری اشد عذاب بلان عذاب قیلسون ایدی . اکر شول عهدکا

پادشاه

پادشاه حضرت راضی بولسه‌جان تن بلان خدمت قیلورغه حاضرمن * آرسلان دیدی ایسته‌کان شرطلارنکنی آرتوغی بلان موینومه آلوب عهد قیلدوم دیب خزینه‌سی ننک آچقچ لارینی شول حال آنکا تابشردی وکوندن کون درجه‌سنی آرتدردی . درواقع ارسلان ننک اولوغ ایرلری مونکا کوز چیت لری بلان قاری باشلادیلار وهر توغرده اشین یاراتمای پادشاه‌غه عکس توشورورکا طرشدیلار برکون آرسلان کونکلی ایت تلاب بر آزین اوزوب آشادی ، وقالغانن بر توشکا قویب صاقلارغه بیوردی . بعده برنیچه کونلر اوتکاچ پادشاه ننک یا قینلاری اول ایت نی اورنندان آلوب ابن آوی تورغان یورط ننک بر یرینه کومدیلر . ابن آوی موندن هیچ خبری بولمادی . ابن آوی ایت ننک اوّلکی اورننده یوقلغنی بلوب معلوم قیلغاچ پادشاه ننک اقربالاری یوقنی اَیْته سن آنداای اش اصلا بولماس دیب انی تکذیب قیلدیلار . ایکنچی کون ایرته بلان آرسلان صاقلارغه بیرکان ایتنی دستر خانه‌ه حاضر قیلورغه بیوردی لکن خادملری آنی قویغان توشدا تابمادیلار . ابن آوی پادشاهننک تورلی خدمتی بلان مشغول بولدیغندن بواش دن خبری بولمادی . موندان صونک بوحیله اشلرنی قیلغان کمسه‌لر پادشاه حضورینه کربو مجلسنه اوطوردیلار . اول مجلسده پادشاه ایت دن بحث آچوب آنی تفتیش لب ایزلرکا بیوردی . بو نلار مونی ایشتوب بر برسنه قاراشدیلار وبرسی توروب دیدی نصیحت اهل لری ایتکانلر پادشاه‌غه قایدان یخشی لق کیلکانن وقایدان یمانلق کیلکانن ایتوب تورورغه بیورادر . اکر پادشاه‌غه خیانت قیلوب یمان قیلغان بولسه اول کمسه یمانلغی ننک جزاسین تارتسون . من تحقیق بلدوم که ابن آوی نا انصافلق قیلوب اول ایتنی یالغوزی آشامق ایچون اوزی ننک یورطنه آلوب کیتمش . مونکا قارشی ایکنچی برسی ایتدی . آی‌های ابن آوی اول اشنی قیلوب بتوره آلورمیکان شولای بولسه‌ده مونی تیکشروب قاراماق کراک . واوچنچی برسی توروب دیدی ای جماعت پادشاه‌غه خیانت اش آچلمای قالماس . منم ظن غالبم شول که اول ایت نی ابن آوی ننک یورطندان ایزلتوب قارانکزاکر آنده تابلسه آننک خیانتی بلنوب غیرلر سوءظن دن خلاص بولورلار ایدی . دورتنچی‌سی توروب دیدی اکر ابن آوی ننک یورطنده تابلسه اول اش خیانت غنه بولمایدر بلکه پادشاه‌غه کفران نعمت قیلوب انکا یمان قصد ایتکانی بلنه‌در . بشنچی‌سی توروب دیدی ای جماعت بورأی نکز خطا توکل لکن بورأی نی تمام ایتار ایچون پادشاه حضرتی برنیچه کمسه لرنی آننک یورطن تنتوب قارارغه یبارسون ایدی شونده حقلغی کون کبی ظاهر بولور ایدی . آلتنچی‌سی توروب دیدی پادشاه حضرتی بو اشنی تیز راک توتماق تیوش ایدی تا که ابن آوی بزم مصلحتمزدن خبردار بولوب اول ایت نی یاشروب الکورتماسون ایدی بارچه جماعت شو ننک کبی سوزلرنی ایتکاچ ارسلان ننک کونکلنه وسوسه توشدی

وابن آوی نی آلدینه چاقرورغه بیوردی . ابن آوی کیلدی . ارسلان دیدی : سنکا صاقلارغه دیب بیرکان ایتنی قایه قویدنک . ابن آوی دیدی فلانچه کوننی آش بشروچی نکز پادشاه‌غه کباب قیلام دیب مندن آلوب کیتدی . بس ارسلان آشپزوچی نی چاقروب آلدی قایسی کم ابن آوی ننک خلافنه طرشوب یورکان کمسه‌لر جمله سندن ایدی . شونکا کوره اول ابن آوی منکا اصلا ایت بیرکانی یوق دیب تاندی . موننک بعدنده ارسلان ابن اوی ننک یورطنه بر اوشانچلی کمسه سین اول ایت نی تونتورکایبار دی . اول کمسه در واقع اوزلری کومکان ایتنی تابقان بولوب آرسلان حضورینه ایلتدی . مونی کوریب بوری جانور ارسلان ننک حضورینه کردی . اما اول بوخصوصده برحرف سوز سویلامکان ایدی . زیرا که اول بوری پادشاه قارشنده شوندای عدللردن ایدی که براش کون کبی ظاهر بوامای‌نچه بلمکانن بوبولای اول تیکولای دیب ایتماس ایدی . پادشاه‌غه ابن آوی ننک کناهسی معلوم بولغاچ آنکا ابن آوی ننک کناهسین کیچماس کامصلحت بیردی زیرا که اکر پادشاه عفو قیلسه خیانت اهللری باش کوتارور دیدی . پادشاه ننک بعض مصلحت ایالری آبن اوی غه چوب صوروب سویلاشدیلر عجب پادشاه حضرتی ننک توغری فکر وکامل معرفتی بولوب ابن آوی ننک اشارنی بلمادی . ونیچوک آننک آلداوندان وحیله سندن چقاآلمادی . وآندان ده عجب راک شول که ابن آوی ننک خیانتی ظاهر بولغاچ غیریلرکا کیلاچکده سبق بولور دیب کناهسنه موافق جزا بیرمدی . بووسوسه‌لرنی ارسلان ایشتوب ابن آوی قیلغان اشنه توبه قیلوب مندن عفو تلاسون وعذر ایتسون دیب برکمسه‌نی یباردی . اول کمسه ابن آوی ننک یورطنه باروب یتمای یولدان کیری قایتدی . وارسلان‌غه اول حضرتکدن عفو وعذر تلامک قایده ، بلکه سزنی یمان سوزلر بلان اورشوب سوکوب یباردی دیو یالغانلادی . آرسلان ننک موندان آچیغلانوب یوراکی قاینادی ، شول حال ابن آوی نی اولتورورکا بیوردی *

آرسلان ننک بواشندن اناسی خبردار بولغاچ اوغلی ننک آشغوب قتل قیلورغه بیورغانن آنکلادی ، وشول زمان قتل قیلورکا موکل بولغانلارغه ابن آوی ننک قتلنی برنیچه کون کیچتکورورکا اوتندی ، هم اوزی توغری آرسلان حضورینه کیتدی آرسلان ننک قاطنه کروب دیدی : یااوغلی نی کناه سببلی ابن آوی نی اولتورورکا حکم قیلدنک دیکاچ آرسلان ماوقع نی آناسنه باشندن آیاق سویلاب کورساتدی . آناسی دیدی : ای اوغول اشنکنی آشغوب قیلغان سن ینکل لک قیلوب آشغوب اش قیلغان کمسه اوکونمای قالماس . اکر برکمسه قیلاچاق اشلرینه فکرلب کونکل کوزی بلان قاراماسه آننک کوزینه سورین توشکان کبی آلدنده هیچ نرسه بولماسه‌ده تورلی صورتلر کورنکاندای بولور . ودخی شوندای برنادان کمسه‌کا اوخشار

کیکاچ

که کیچ نی یلر قانات طاوشین ایشتوب طاوشی ننک اوتکونلکندن آنی بر تل گا آلوب سویلارلاک جانوار طاوشی دیب اویلار . اما قایچان اول یار قانات یاقننه راق کیلوب کورنسه آنی بر ضعیف جانوار ایکانن بلور . پادشاهغه صبرلق کیراک بولغان کبی هیچ کم گا کیراک بولماس پادشاهغه لازم بولغان نرسه لردن اوّل اوزی ننک یاننده یولدشلارین وسرورلارین تانیما قدر ، وآنلارغه معرفت لرینه قاراب درجه واورون بیرمکدر . وآنلار ننک بر برسی بلان اوز آراد شمانلق لارندان امین بولماسون اگر پادشاه ساده دل یعنی برقاتلی بولوب آنلارننک هر قیلغان اش لرینه وهمه ایتکان سوزلرینه اوشانسه یاقننده یورگان کمسه لری بر برسین چاغشوب پادشاه دان اوزلرینی هلاک ایتدرورلر * ایمدی ابن آوی ننک توغریلغنی انابتنی تجربه قیلدنک وانار دان راضی بولوب هر وقت آنی ماقتادنک . بس نیچون آنی قیلمغان اشلا تهمت قیلدنک . حالبوکه اننک اول اش نی قیلماقی راستمی یالغانمی اوزنک بلمای سن بو واقعه وزیرلرنک آراسندان بعض لری ننک یالغانلاری هم حسد لری بلان توزلکان بولسه کیراک . زیرا که اگر پادشاه وزیرلاری ننک نی قیلوب یورگانلارین تفتیش قیلوب بارلاب تورماسه ، وآنلار ننک احوالندن وقیلغان اشلرندن غافل بولسه البته بوزوق اشلر باش کوتارمی قالماس . پادشاه مونی عقل میزاننه صالوب قاراماق کراک ، که یمان کشی لر هر وقتده یخشی لارغه حسد قیله لر ، وآنلرنی اوزلری کبی پست درجه گا توشورور ایچون موینلارینه قروق صالالار . خدمتنه راضی بولغاندن صونک آنی بو درجه قارغارغه تیوش توکل ایدی . کیلگان وقتدن بیرلی بو زمانغه چه آننک توغریلغندان ویخشی لقندان باشقه اصلا خیانت ایتکانن بلمادنک بونی عجب بر آشلق ایت ایچون آشغوب آنی اسفل سافلین گا تاشلادنک . ای اوغول ابن آوی ننک اشنه یخشیلاب قارامق کراک ایدی ، بلکه ابن آوی ایتنی آشامق توکل قایرلوبلا قارامغاندر . خصوصا اوزکوزنک بلان صاقلارغه امانت ایتوب بیرکان ایت گا نیچوک اول قول یاقسون تفتیش قیلغاندن شاید ابن آوی غه یالایابوب آنی هلاک ایتدرورگا تلاکان دشمانلاری سیزلور ایدی . ابن آوی نیچه کونلار خدمتنکده یوروب فایده لار کورساتدی ، وفایده لار ایتام دیب یوروب آننک آرقاسنده نیچه ضررلار یوکلادی وسننک راحتنگا طرشوب اوزینه نیچه مشقت لار کوتاردی . ایکی آرانکزده بولغان سرلرنی ایکنکزدن غیری کمسه لر بلمایدر ایدی . شولای ایتوب آرسلان ننک آناسی انی شول کیفیتچه اوکوتلاب تورغانده آرسلان ننک یاقین لارندان براو ایشک قاقدی ، ورخصت آلوب ایچکاری کردی ، وابن آوی ننک اول اشنی قیلمغانندن خبر بیردی . آرسلان آناسی آرسلان بلان ابن آوی ننک آراسین بوزوشتوروب وبولغاتوب یورگان یالغانچی لارنی اشد عذاب بلان عذاب قیلورغه اوتندی ، تاکه کون بورون تکرار

موننك كبى يمان اشلر كا جرأت ايتماسونلر . وشول جزانى كوروب اولوغ كچك شوندان سبق آلسونلار . آنىكچون عقل اياسى آشغه قارشى طاش آتقانلارغه كناهلر ين عفو قيلماى يمانلق لارينه موافق صى قويار . تيز آچولنغان كمسه هم تيز قايتوچان بوله . بس قايتادان ابن آوى بلان الفت بولوب يانكيدان يار اشا سادكز ايدى . زيراكه يخشى لق و توغر يلق بلان معروف بولوب كينه دن و ظلملق دان صاقلانغان كمسه لر ننك بر وقتده مجلسندن يراق بولماق تيوش توكل ، بلكه بو صفات لر ننك خلافلرى تابلغان كمسه لردن قاچارغه كراك . ايمدى ابن آوى ننك خلقنى و فعلنى كماينبغى تجربه لر بلان بلدنك ، ومقدم ده اصلا كوزدن توشورماسكه عهد قيلدنك بس نى منع قيله سز كا بر كا عمر سورمكدن *
شوندان صونك آرسلان ابن آوى نى يانىنه چاقرتوب آلدى و اوتكان اشلر كا عذرلر تلادى ، وموندان آرى رنجتماسكا وعده بيردى هم اوّلكى مرتبه نكنى قايتارام ديب سوز بيردى موننكا قارشى ابن آوى ديدى مونه منم سز ننك خدمتنكزدن باش تارتماقم شول اوتكانده ماجرالار كبى واقعه لاردان قورقب ايدى شول طرفى بولمغانده پادشاه لارغه خدمتنى كم آيار . خدمت الملوك نصف السلوك مفهومنچه پادشاه لارغه خدمت ايتكان كمسه خدا قارشنده هم اجردن محروم بولماس ايمش . لكن پادشاه حضرتى اوتكان آراده منكانه اش بولغاننى يخشى بلدى . وشول اشده بولغان كناه و خيانت اهل لرين جمله سين تفتيش قيلوب جزالرى بيرلسه ايدى . آلاى بولمغانده آنلار يانكى دن دان باش كوتارورلر . پادشاه خاطرينه بلكه شول كيله تورغاندر كه ابن آوى همان منىدن جبرلك كوركانن اونوتمغان ايكان شوننك ايچون كيرى چيكونه درديو يوق آندان توكل كونكلوم بر خداغه معلومدر ، بوخصوصده موننك كبى فكرلرنى اويلاغانم يوقدر . بلكه دشمانلار ايكنچى كره دخى اوّلكيچه قيلمغاى لار ايدى ديب قورقماقم شوندا اندر . پادشاهم ننك كونكلنه آغر طيولماسون ، من آنكا انابت قيلمغانمدان ياكه آننك بلان صحبت ايتاركا تلامكانمدن بو سوزلرنى ايتام . بلكه من اوزوم ننك فهممه قاراغانده پادشاهغه منم كبى كمسه بلان اصلا صحبت قيلورغه تيوش توكل ديب آنكلايمن و بركره مجلسنه آلوب صنكره حضورندان آنى قووب يبارمك معقول توكل ديب بلام . زيراكه پادشاهغه مجلسداش بولو التفاتنه مظهر بولغان كمسه لر پادشاه حضورندان قارغالوب سورولسه لرده هنوز اوّلكى حال لرينه نظرا تعظيم و تكريم كا مستحق بولورلار *
آرسلان آننك سوزينه قولاق صالمادى ، وايتدى ايمدى من سننك اخلاقنكنى بلدوم و توغرى و فالى ايكاننكنى تجربه قيلدوم و سننك ضررنكا يوركانلار ننك افترا ويالغانلارين اوشانداق تانيدوم . بس سننك مرتبه نكنى كوتاريب حرمتلوار يم جمله سندن قيلام . كونكلنده يخشيلق بولغان كمسه ار بر يخشى لق اش آرقاسنده

نیچه یمانلق لارنی اونتورلار . هر ایشده و بارچه امرده من سنکا اوشادورم . بس سن هم منکا اوشان . شولای ایتوب دنیاده باحضور برکا عمر کیچرایك دیدی * ابن آوی ینه اوّلکی اورننه قایتوب پادشاه خدمتنده درستلك و توغریلق بلان خدمت ایتارکا کرشدی . و کوندن کون درجه سی آرتوب پادشاهنك یاقین لارندان و سرورلرندن بولدی *

بابـــــ

بلاذ وایلاذ هم ایراخت

دبشلیم پادشاه بیدبا حکیم کادیدی اوتکان بابداغی مثال لرنی ایشتدم ، ایمدی منکا شوندای مثاللرنی سویله ، که مثلا پادشاه بولغان کمسه اوزین هم مملکتن صاقلامقی شجاعتلی و غیرتلی بولماق بلانمی ، یاکه یومشاق و سچوك تل بلانمی * بیدبا حکیم دیدی پادشاه اوزین هم مملکتن صاقلامق ننك یولی سچوك تل در . مملکتده بولغان یخشی اشلرننك باشی سچوك تل در . نتاك حکایت ده کیلوبدر که

حــــــــکایت

اوّلکی زمانده هندستان یورطنده بر بلاذ اسملی پادشاه بار ایدی . و آننك دخی ایلاذ اسملی بر تقوی و زاهد وزیری بار ایدی ، بر کیچنی پادشاه اویقلارغه یاطوب اویقوسنده سکز تورلی توش کوردی . موننك سببلی اویقوسندن بك قورقوب اویغاندی . توشلارین تعبیر قیلدرماق و یورطماق ایچون براهمه اسمنده بولغان علمالرین چاقرتدی ، و کورکان توشلارین آنلارغه سویلادی . آنلار ایتدیلر پادشاه بیك عجب توش کورمش اکر مهلت بیرسه یدی کوندن صونك تعبیرین ایتورایدوك . پادشاه آنلارغه یدی کون مهلت بیردی . یدی کون ایچنده براهمه لر اوز آرا مصلحت قیلوب ایتدیلر ایمدی بزکا دشمانلارمزدان اوچ آلاتورغان وقت یتدی ، فکرلرمزنی بو توغروده یخشی یورتب کوزلارمزنی آچوب راق اش قیلایق . اوتکان یللارنی بزلردن فلانچه منك براهمه لرنی اولتورتکانن ایسدن چقارورغه یاراماس . بس بز پادشاهغه قایتوب تمام سرلرین بلور ایچون کورکان توشلارین آچیغراق بیان قیلدرایق . آندان صونك توشلرین یمانلقغه یوراب قورقتایق ، تاکه پادشاه بلان اهل بیتی و سرورلری آراسنده نزاع و زنجال چغوب کوزلاکان اشمزنی قیلوب مقصودمزغه یتایك . و پادشاهغه ایتایك که اهلنکدن و دوستلارنکدان قایسی لری اوزنکا سوکلو راك شونلارنی بزکا بیبار ، بز آنلارنی اولتورایك . آننکچون بزم کتابلارمزده اوقودوق ، مذکور کمسه لرنی اولتورتمی توروب بلالردن خلاص تابه آلماس سن . اکر پادشاه کم لرنی اولتوررکا تلای سز اوزنکز تعیین قیلنکز دیسه ، اول وقتده ایتورمز جویر اسملی اوغلنك ننك آناسی سوکلو ایراخت خانمنی تلایمز و آغانك ننك سوکلو اوغلونی تلایمز هم بارچه

مملکت اشلرین باشقارغان وزیرنك ایلاذنی تلایمز آندان صونك بارچه قلچ لارنکدن
اوتکان بولغان قاچنکنی آرطندن هیچ بر آطیته‌المغان آق فیلنکنی هم صوغش میدانند
منوب یورکوچی دلدل اطنکنی تلایمز دیرمز بعده ایتورمز بو قاریلغ ذکر ایتولکان
کمسه‌لرنی اولتوریب سنی قان لاری بلان قیوندرغه تیوش دیرمز آندان صونك
مملکتده بولغان بارچه براهمه‌لرنی چاقرتوب قانغه‌بو یالغان تننکنی پاك صو بلان یوارمز
صکره جسمنکنی مایلاب اوقوب اوشکرورمز . شونك برکاتنده خدا تعالی سندن
بلالرنی کوتاریب طنچلاب پادشاهلق دورین سوررسن . اکر بز مصلحت ایتکان
قاتیلق لارغه صبر ایتسانك البته باشنکا کیله‌تورغان بلالردن خلاص بولورسن
واوزنکدن صونکره پادشاه ایتوب کمنی تلاسنك شونی تعیین قیلوب قالدورسن .
اکر بزم مصلحتمزکا کونه‌ای راضی بولماسنك هم بزم کینکاشمز چه اش قیلماسنك
پادشاهلغنك قولنکدن کیتوب اوزنك هلاك بولورسن . براهمه‌لرننك هرقایوسی
بو مصلحتکا راضی بولدیلار . یدی کون اوتب سکزنچی کونده پادشاهننك
سراینه‌یولوب کیلدیلر ، وایتدیلر ای پادشاه کورکان توش لرنکننك تعبیرین
کتابلارمزدان قارادق . وبوخصوصده هرقایومز فکرمزنی یورتب کوردك .
بس ای حرمتلو پادشاه ، حضرتنکا معلوم بولسونکه کتابلارمزده کوروب بلکان
وتیکشروب تابقان سرلرنی ایتمك ایچون یالغوز بر اوزنك بزم بلان بر خلوتده
قالماق تیوش . شوندان صونك پادشاه یاننده حاضر بولغان یاقین لارین چغارغه
بیوردی ، ویالغوزی براهمه‌لر بلان بر خلوتده قالدی . آنده براهمه‌لر سویلارکا
مصلحت ایتوب کرکان سوزلرنی تفصیلا سویلادیلار * بس پادشاه بر آز فکرکا
کیتوب آنلارننك اوستونه قاراب ایتدی ؛ آندای یاقین وکراکلی کشی لریمنی
اولتورکاچ منکا دنیاده ترکلك قیلماقدان اولمك آرتوقدر . من تقدیرکا ایمان
کیتورکانمن عمرلر اوزون توکل قایچان بولسه‌ده اولوم بردرهمه زمانده پادشاه
بولوب تورا آلمام ، منم قارشومده دوستلرنی اولتوریب کناهکار بولماقدان
اولوم آرتوقدر * براهمه‌لر ایتدیلر اکر کونکلونکا آغر آلماسنك بر ایکی
آغز سوز سویلار ایدوك . پادشاه اذن بیردی . انلار دیدیلر ای پادشاه
بوقاریده‌غی سوزلرنکنی درستلك بلان ایتمادنك . زیرا که غیری لرنی اوزنکدن
آرتوق کوردنك . اوزنکنی هم مملکتنی صاقلارغه تلاسنك بزم مصلحتمز چه اش قیل
اکر بزد لالت ایتکان کینکاشچه یورسنك اشلرنك آلغه کیتوب مصلحتمزننك
ثمره‌سی کون کبی ظاهر بولور . شوندان صونك رعیتنك ننك محبتن اوزنکا تارتوب
آنلارننك کوزنوری بولورسن .
اکر بز ایتکانکا قولاق صالمای خلاف رأی کا کیتسانك دوستلارنك ویاقین لارننك
خاطرین صاقلاغاننك ایچون اوزنك هلاك بولورسن . ای پادشاه آدم اوغلی

تركلك نی سوه اوزین سوكانلكدن . دوستلرینی سوه تركلك حالنده آنلارننك مجلسلری
بلان ایركون آچوب وقتن خوش قلغانلقدان اوزنك ننك دنیایوزنده صاغ و سلامت
عمر ایتماكنك اوّل خداداان ایكنچی مملكت نی قولده توته بلمكدن در اوزنكا معلوم كه
حضرتننك پادشاهلق دولتنی نیچه یللار مشقتلر و قاطیلقلار چیكوب تحصیل
ایتكانسن . بس آلای بولسه مساهله قیلوب آندای كوچ بلان تابقان دولتنی نیچون
قولدان چغاروغه . مونه بز ایتا سیه‌زنی ایتدوك ایشتدنك ' ایمدی اوزنكا قارا *
پادشاه براهمه لرنك بوروشچه جرأت ایتوب قاطی سوزلارین ایشتكاچ اوطوری
قایغوسی آرتوب آنلارننك یانندان چغوب اوز بولمه سنه كردی ' ویوزی بلان
یرگا توشوب اوكروب یغلای باشلادی ' وقوری غه چققان بالق كبی بر آری
و بر بیری تاشلاندی . اوزوم ننك هلاكمی اوْلی یا كه دوستلارمنی اولتورمك‌می
اوْلی دیب اوز اوزینه ایتوب كونكلندن فتوی صورادی . موندان آری اوّلكیچه
شادلق بلان عمر سورمك میسر بولماس و پادشاهلق ملكی منده منكو تورماس .
بس نی بولسه ده بولسون پادشاهلق اوزومده قالسون دیمك خطادر . اگر نازلی
خاتونم ایراخت بلان سوكلو اوغلوم جویر دنیایوزندن یوق بولسه‌لار یاقطی دنیاده
یورمكدن زاهد بولوب طاغ ایچینه كروب عمر كیچرمك آرتوقدر . اوشانداق
وزیرم ایلاذ هلاك بولسه پادشاهلق اشلارین باشقارمق عسیر بولور . اگر آق فیلم بلان
جواد آطم معدوم بولسه‌لار مملكت اشلاری ننك تزكونلارین نیچوك قولغه آلالوم .
فرضا براهیمه لر ایتكانچه اقربالارم و دوستلارمنی اولتورتایم ده . اما آنلار
كیتكاچ منكا دنیاده نی یوانچ اش تابلور * ایلاذ وزیر پادشاه ننك خسرتلنكانن
بلوب اوز اوزینه فكر قیلوب سببن ازلادی چاقرمای پادشاه ننك حضورینه كروب
سببندان صورامق معقول بولماس دیب اوّل ایراخت خانم ننك قاطنه كردی . آنكا ایتدی
پادشاهغه نیچه یللار خدمت ایتوب كیلدوم . بوكونكاچه هیچ براشنی منم مشورتمدن
باشقه اش قیلماس ایدی . الحال بلمایم نی سببدندر ایسه پادشاه حضرتی اشلارینده
هم كینكاشلرندن سویلامی . موندان بر نیچه كون مقدم پادشاه براهمه جماعتی بلان
اوطرغانن ایشتكان ایدوم . شوندان بیری بزدن یاشرنوب بزگا كورنماس بولدی .
براهمه لر پادشاه ننك سرلرین بلكانلر دیب قورقام . البته پادشاهغه ضررلی
كینكاش بیروب آنی یمان فكرگا توشوركانلردر . اورننكدان طور پادشاهغه باروب
حال احوالندان خبر آل آنكا نی بولغان ایكان شونی بلوب منكا معلوم قیل . من اوزومده
باروریدوم . لكن بارسامده منكا كورنمایدر . شكسز براهمه لر آنكا خیرخواهلق
ایتكان بولوب بر یمان اش قیلورغه قوتورتقانلاردر . پادشاه ننك خلقی معلوم '
اگر آچولانسه هیچ كمدن بر مصلحت صوراماس . وكشی بلان اصلا آرالاشماس .
خواه ضرور خواه كیچكنه اش بولسون آننك قارشنده برابر بولور .

ایراغت خانم دیدی بو آرالارده پادشاه بلان منم آرامده بر آز سوزلر چقوب بر برمزگا
اوفکه لشکان ایدوک. شول سببدن حاضرده آننک قاطنه کرمك مصلحت توکل. ایلاذو زیر
دیدی ای خانم کونکلنك کا آغر آلماوندای حالده آندای کینه توتماقنی قوی حاضر
آننك وقتی توکل سندن غیری آننك یاننه هیچ کیم کره آلماس . پادشاهدان نیچه کره
ایشتکانم بار . نه قدر خفالی وقتم بولسه ده ایراغت یانمه کروب بواتسه وقتم خوش
بولوب کونکلوم تسلّی تابه‌در . تیز باروب کرده کورش وکونکلنه یاطوردای
خوش سوزلر سویلاش . شاید قایغوسی تارالوب کونکلی یخشی بولور ، صکره
آندان نی جوابلار آلورسن شونی منکا سویلارسن . چونکه بو اشده بزم ایچون
هم جمله مملکت ایچون برضورسر بولسه کراك . ایراغت وزیرننك مصلحتن قبول
ایتوب پادشاهغه کردی وباش اوچنه اوطوروب دیدی : ای حرمتلو پادشاهسنکا
نی بولدی طبیعتنك اوزکاردی . براهمه‌لردن نی ایشتدنك یوزنکده قایغو اثرلری
کورنه . آرانکزده نی واقعه‌لر بولغاننی رحیم ایتوب منکا بلدر ، برکا کوینایك
وحسرت اوتن برکا تاتیوق * پادشاه دیدی یاغاتون . آندای سؤاللارنی مندن
صورامه . قایغومنی آرتدره سن . زیرا که اول شوندای اش در ، اول توغرودان
صوراماق تیوش توکل , ایراغت دیدی نیك آلای دیسن ، هلّه حضورنکده قدرم
بتوب آندای سؤال لرنی صورارغه لایقتم واستحقاقم قالمادیمی . آدملرننك عقللی سی
شول بولور بلالر وقایغولر توشکانده بتونلی بترشوب کیتماس نیق تورور .
ونصیحت اهلندن ایشتکانم بار که اوشبو ننك کبی حسرتلردن حیله عقل هم مصلحت
ایتوب کینکاشمك یاردمی بلان خلاص بولنور . کناهلار ننك اینك اولوغی خدا ننك
رحمتندن امید کیسما کدر . قایغو وحسرتنی ذرّه قدر کونکلونکا کیرتمه . آننکچون
قایغورماق وحسرتلنمك بلان بولاسی اش کیری قایتماس . مکر بونلار آدم بالاسین
آریقلاتوب تنندن توشورور هم عقلغه ضرری بولور مو ننك سببلی دشمانلار ننك
یمان قصدلارینه یوللار آچلور . صبر دیکانمز بلاوقضاو قتنده اولوغ عبادتدندر
دیمشلار . اگر حالنکنی سویلاب معلوم قیلساڭ صونکندن اوزنکا رحمت اوقورسن *
پادشاه ایتدی آندای سؤال لرنك بلان منی مشقت کاصالوب یوداتمه . صوراغان
سؤال لر ننك جوابنده هیچ یخشیلق وخیریّت یوقدر . زیرا که آننك آخری وعاقبتی
منم هم سننك وجمله دوست وعدل کشیلرم ننك هلا کیدر . براهمه جماعتلری ایتدیلر
اوغلنك جویرنی ودوستلارم ننك کوبسین اولتورمای بولماس دیو . امامنم سزدن
باشقه ترکلکم ده معنی یوقدر . موندای اشنی کم ایشتسه آننك قایغوسی آرتمای بولماس
ایراغت پادشاهدان بوسوزلرنی ایشتکاچ قاوشاب کیتدی . شولای بولسه ده قورقغانن

پادشاهغه بلدرمسکا طرشدی . وایتدی : آی پادشاه مونکا اصلا قایغورمه ‘ سننك سلامت قالماقنك اوچون من سوکلو اوغلنك هم بارچه یاقین دوستلارنك بلان اوزومزنی سننك یولنکده قربان قیلورمز . لکن ای پادشاه منم سندن بر حاجتم بار . منم سنکا محبتم هم اطاعتم اول حاجتمنی سندن تلارکا کونکلومنی قوزغاته لار . اول حاجتم سنکا نصیحتم در . پادشاه ایتدی نصیحتنك نیدر سویله دیکاچ ‘ ایراخت دیدی : موندان آری براهمه قومنه بر اشنکنی ده مصلحت قیلمغای سن . و آنلارننك بیرکان مصلحتلرینه اوشانمای سن . یوقسه سننك سرلرنکنی بلوب تورلی نامعقول مصلحتلر بیرورکا جرأت ایتارلر . بلکه هر اشده اوزنك ننك اوشانچلی یاقین دوستلارنکا کیناش ایتکای سن . زیراکه اولتورملك قان توکملك بیك اولوغ اشلردر وضورکناهلاردر . کشی نی بر اولتورکاچ یانکی دانی ترکزوب بولماس . عقل ایالری ایتکانلر : اکر قولنکا بر جوهر توشوب آنکا یالغان ایکان دیو هیچ بر بها بیرماسه لرده آنی جوهر تانیغان کمسه لرکا کورساتمای قولنکدان تاشلامه . ای پادشاه دشمانلارنکنی سن تانیمای سن . بلکه براهمه لر سنی سومیلر . اوتکان آرالارده آنلردان نیچه منك کشی نی اولتورتدنك . اوشبو براهمه لر انلارننك قوملدن ایمسلرمی . توشنکنی آنلارغه سویلاب تعبیر قیلدرغه تیوش توکل ایدی . آنلارننك بو کیفیت ده تعبیر قیلماقلاری سنکا دشمانلق داندر . اوزنکنی اهل اولادنك هم ارکان دولت و اعیان مملکت بولغان کشی لرنکنی هلاك ایتماك اوچوندر . اکر سن آنلارننك مصلحت ایتکان کشی لرنی اولتورسنك ایدی تیز زمانده اوزنکا غالب بولوب مملکت اشلرنی اوز قوللارینه آلوب تختنکدن تایدرورلار ایدی . بر ونغی زمانده غیچه پادشاهلق نی اوز قوللارینه آلورلار ایدی . زیراکه بر آغاچنی یردن صوررغه تلاسه لر اوّل یاق یا قغه یایلوب کیتکان طامورلارینی کیسه لر . آندان صونك اولوغ طامورین کیسوب صوروب چغاره لار . بس ای پادشاه توشنکنی حکیم لر اولوغنه تعبیر قیلدرماق تیوش اول انشاءالله درست تعبیر قیلور * پادشاه مونی ایشتکاچ کونکلی بر آز تسلی تابدی و آطن ایکارلتوب درحال حکیم لر باشنه کیتدی . باروب یتکاچ حکیم ننك حضورینه کردی و تعظیم ایدوب یوزین برکا سوردی . بعده باشین کوتاریب توبانچیلك بلان آننك قارشنده توردی . حکیم ذوفنون یا پادشاه سنکانی بولدی تو سننك اوزکاریب کیتکان . پادشاه دیدی بر کیچ یوقومده سکز تورلی توش کوردم . آنلرنی براهمه لرکا یوراتقان ایدوم . لکن آنلارننك تعبیرلرینه قاراغانده منم باشیمه بر اولوغ قایغولی اش توشسه کراك . آخرالامر پادشاهلغمنی تارتوب آلمغای لاردیب قورقام * حکیم ذوفنون پادشاهغه دیدی اکر توشلارنکنی سویلاب بیان قیلسانك ایدی هر قایوسنی تعبیر قیلور ایدوم پادشاه توشلارین تفصیلا سویلاب کورساتدی , حیکم پادشاهغه دیدی پادشاه جهان ‘

توشلارنکده اصلا خوف یوق دیب تعبیر کا کرشدی . قوبروقلارینه باصوب تورغان ایکی قزل بالق ننک تعبیری شولدرکه هیمون پادشاهسندن کیلاسی ایلچی در یاقوت بلان تونولکان ایکی بلازک آلوب کیلور . بهالاری دورت منک قداق صاف آلتون بولور . شول بلازکلارنی صونارغه سز ننک آلدنکزده تورور . آرطنکدن اوچوب آلدنکا قونغان ایکی ورتان قوش لارننک تعبیری شولدرکه . بلخ پادشاهسندن ایکی آط کیلور . آنلار کبی یخشی آطلار دنیایوزنده تابلماس هر ایکسی قارشنکا کیلتورلور . صول آیاغنکه یورکان یلان ننک تعبیری شولدرکه صین شین پادشاهسندن بر صاف قروچ دان بر قلچ آلوب کیلوب قارشنکده حاضر تورور آننک مثلی دنیاده بولماس . بارچه تن نک قان غه بویالماقی ننک تعبیری شولدرکه کازون پادشاهسندن قزل حریردن بر کیوم آلوب ، شونی توتب سننک آلدنکده تورور * تن نکنی صو بلان یوغان ننک تعبیری شولدرکه رهزین پادشاهسندان برکتان کیوم کیلور شونی توتب آلدنکده تورور * آق طاغ اوستونده تورغاننک تعبیری شولدرکه کیدور پادشاهسندان بر آق فیل کیلور ایلچی سی آنی قارشنکده یتاکلاب تورور * باش اوستونکده اوتقه اوخشاغان نرسه کورماکنک تعبیری شولدرکه ارژن پادشاهسندن آلتون تاج کیلور اوستی در و یاقوت بلان اوطورتلغان بولور آلوب کیلکان ایلچی شونی توتب قارشنکده تورور *

امّا باشنکنی بورنی بلان چوقغان قوش ننک تعبیرین بوکون ایتامیم . توشلار نکدن برسونده قورقمه هیچ ضرر یوق صونکغی توشونکده هم قورقنچلی اش کورنمایدر تیک بعض سوکان ویاقین کشی لرنکدن چیکنوب سرانلق قیلورنک کورنه در * مونه پادشاهم کورکان توش لارنک تعبیری بودر . من کورهدیه لر ایلچی لر بلان یدی کوندن کیلاچک لردر * پادشاه بوسونچ خبرنی ایشتکاچ حکیم ننک باشین یوزین اوبوب حق تعالی کا شکرانه سجده سی قیلدی . بعده حکیم حضورندان اوینه قایتدی * یدی کون اوتکاچ در واقع ایلچی لرننک کیلدکلرندن سونچ لر آلدیلار . پادشاه بارچه سروریلری بلان آنلرغه قارشی تخت اوستونه چغوب اولتوردی وهدیه بولاکلارنی حکیم ذوفنون ننک تعبیری بوینچه ایلچی لردن برسی آرطندن برسین قبول ایتوب توردی . پادشاه بواشلرنی کورکاچ حکیم ننک تعبیری راست کیلکاننه حیران قالدی . وبراهیمه لر تعبیر قیلغانچه اش قیلماغاننه شکرانه قیلوب خاتونی ایراغت غه توغری یولغه نصیحت قیلدی وغندان زیاده محبتی آرطوب عمر بوینه آننک کینکا شندن چقماسقه بیل باغلادی . بس پادشاه ایلاذوزیر ینه حریر کیوم نی تاجنی حرمنه یعنی خاتونلار سراینه ایلتارکا بیوردی . وزیر ایلتدی . پادشاه

ایراخت بلان خورقناه خاتونلارین یاننه چاقردی و کیوم بلان تاجنی آلدلارینه قویب تلاکانکزنی آلنکز دیدی . ایراخت تاجنی آلدی ‘ خورقناه هریر کیومنی آلدی . پادشاه ایراخت یاننه کیلدی . ایراخت باشنه تاجن کیوب بر کاسه حلوا بلان قارشیغه کیلدی . حورقناه مونی کوروب هدیه هریر کیومین کیوب پادشاه ننک آلدندان اوتدی . یوزی ننک نوری کیومی بلان برکا قیاش کبی بالقودیلار . پادشاه موندان عجب کا قالوب ایراخت کا قاراب دیدی . سن نادان ایکان سن . خزینه مزده بولمغان یخشی کیوم نی خورقناه آلمش شونی آلماینچه یوقغه تاجنی آلغان سن . ایراخت پادشاه ننک خورقناه نی ماقتاغانن ایشتکاچ آچوی کیلوب قولنده غی کاسه بلان پادشاه ننک باشنه توردی . شوننک سببلی حلوا توکلوب پادشاه ننک یوزینه آقدی . بوایش بلان اولوغ حکیم ننک تعبیری تمام بولدی . شوندان صونک پادشاه اورنندان توروب ایلاذ وزیرین چاقردی . و آنکا ایتدی کورامیسن بو دنیاده پادشاه بوله توروب بو جاهله خاتون منی نیچوک مسخره قیلدی . درحال آنی آلوب کیتوب موینن کیسدر دیدی . ایلاذ پادشاه قاطندان چقدی ‘ و پادشاه آچیغی قایتماینچه اولتورماسکه اویلادی . زیرا که آننک کبی عاقله خاتون اصلا بولماس هم پادشاه آندان باشقه تورا آلماس . اول خاتون پادشاهنی اولومدن قوتقاردی هم نیچه یخشی اشلر قیلدی . موندان آری ده یخشی اشلر امید ایته مز . احتمال بر وقت پادشاه آنی اولتورتکاننه اوکنوب نیک یانکی دن خبر آلماینچه اولتوردنک دیب شلته قیلور دیب اولتورماسکه بیل باغلادی . اکر پادشاه اولتورورکا فرمان بیرکاننه او کونسه اول خاتوننی تری کوی طابشرسام پادشاه او شاندای خاتون هر ایکسی مندن راضی بولوب تحسین و آفرین اوقورلار . ایکنچی ایراخت کا جانن باغشلامق بلان خدا قارشنده هم خلق نظرنده یخشی کورنورم . اکر پادشاه اولتوروکا بیورغاننه راضی بولوب کونکلی شاد بولسه اول وقتده ایراخت همان منم قولمده در اولتورتورم دیدی . شوندان صونک وزیر ایراخت نی اوینه آلوب یوردی و برامین خادیمه سنی آننک خذمتنه بیوردی . پادشاه بوایش کا نیچوک قارار دیب کوتب توردی . بعده قاچین قانغه بو یاب کوینکان روشده باروب پادشاه حضورینه کردی ‘ ایراخت نی اولتورورکا بیورغان فرماننکنی اورننه کیلتوردم دیدی . پادشاه مونی ایشتکاچ یوزنده قایغواثری ظاهر بولدی و ایراخت ننک یخشی صفتلارین ذکر قیلوب بیك کویندی . شولای بولسه ده بیوروغمنی بجای قیلدنکمی دیب وزیردن قایتاروب صورارغه اویالدی . ولکن وزیرننک عقلنه طایانوب بلکه موندای تیوش سز امرمنی قیلمغان در دیب اویلادی . وزیر پادشاه نه اویلاب تورغانن فراستی بلان بلدی . و پادشاهغه ایتدی یا پادشاه اوتکان اش هیچ بر وقت کیری قایتماس و اوتکان اش ایچون خسر تلنمك سنکا اصلا فایده بیرمس .

بس توغروده صبر ایتمك دن باشقه اش یوقدر . اکر پادشاه حضرتی رخصت ایتسه کونکلنه تسلّی ویوانچلق بیره تورغان بر حکایت سویلارایدم دیدی . پادشاه یخشی سویله دیدی . وزیر ایلاذ سوزکا کرشوب دیدی

حـــــــــکایت

ایرلی خاتونلی تورغان ایکی کورکارچن بار ایدی . بونلار آلداغی کونلرنی قایغورتب آرپه وبوغدای اورلق لارین هر کوننی طرشوب بیارلار ایدی . شول روشچه بیاتورغاچ بونلارننك کلات بورالاری تمام طولدی . آندن صونك ایری خاتوننه ایتدی اکر قرلارده اوزمزکا رزقاق اورلوق لار تابساق بوزخیره مزدن آشامایق . اما قیش یتوب صحراده هیچ نرسه تابا آلمغاچ قایتوب زخیره مزدن رزقلنورمزدیدی . خاتونی یخشی معقول دیب بوسوزکاراضی بولدی . بورالاری آرپه بوغدای بلان تولغان کویی قالدی . ایری قرغه چغوب کیتدی . خاتونی هم آراتیره چغوب کوبراك وقت ایونده تورورایدی . یای کونی چله وقتلارنده اسی کونلار وقوری هوالار کیتوب بوراداغی اورلق لار کیبوب کموب توبان توشدیلار . بایتاق وقتلر اوتکاچ ایری اوی کا قایتدی . بورالارده اورلق لارنی کموکان تابدی . مصلحتمزنی بوزوب بوقدر اورلقنی نیچون آشادنك دیب ناحق سوزلار بلان رنجتوب اتمن آلوب اُت کا صالدی • خاتون تیماکانه آشامغاننه قدر آنط ایتسه ده ایری مونکا اصلا اوشانمادی • شوننك خورلغندان خسرتلنوب خاتون آغروغه ایلاکدی . آخرالامر شول خسته سندن اولیب کیتدی . قایچان قیش بولوب یاغمورلار یاوا باشلادی ، هوالارننك یوشلکندن بوراداغی آشلق لار یانکی دان کوتارلوب اوّلکیچه طولوب قالدیلار . ایری مونی کوروب خاتوننك خیانت بولمغاننی بلوب بیك اوکوندی . صنکره وفات بولغان خاتونی مزارینه باروب مرثیه لر ایتوب دیدی . سن اولکاچ اوراق ورزق ننك کوبلکی کوزمه کورنمایدر ، دنیاده هیچ بردار ویار دامی بلان سنی ترکزوب بولمایدور . تحقیق من سنکا ظلم قیلدم لکن آنی قایتاروب بولمایدر . شولای قایغوسی کوندن کون آرتوب آغزینه بر قابم آش وبر یوطم صوآلمادی . آخرالامر خاتونی باشنده حسرتندن دنیانی قویب آخرت یورطنه کوچدی . بس عقل ایاسی عذاب قیلماقده وجزا بیرمکده هیچ بروقت آشوقماس . خصوصا اکر آننك آخری ایر کوکارچن اوکونکانی کبی اوکونج بولسه . دخی ایشتوب ایدوم که بروقت برکمسه باشنه بر طباق یاصماق کوتاریب طاؤ آراسندان یول بلان کیتدی . بر آز یال ایتار ایچون باشنده غی طباقنی یرکا قویدی . اوزی یوزین وقولن یوماق ایچون آرقغه کیتدی . شول وقتده آغاچ دان بر میمون توشوب یاصماقنی براوچ یومارلاب آلوب ینه آغاچ باشنه مندی . شول آراده بردانه سی میمون ننك قواندان یرکا توشدی • آنی ایزلارکا

میمون آغاچدان ایندی ایزلادی ایزلادی هیچ ایتوب تابا آلمادی . ایزلاکان وقتده قالغان یاصماق لاریله قولندان توکلوب چاچلدی . شونک کبی ای پادشاه سن هم بر یوقغنه اش ایچون عمر ایتکان خاتوننکنی هلاک ایتدردنک * پادشاه ایتدی یاایلاذنیچون بر سوزم بلان آشغوب اشلادنک وبیورغان اش ننک اصلنه قاراب تفتیش قیلمادنک * وزیر دیدی : سوزی ورأی سی بر بولغان مکر بر خدادر . آننک سوزی هیچ بر وقت اوزکارماس ورأی سی هیچ بر حالده آلماشماس * پادشاه دیدی : خاتونم ایراغت نی اولتورماکنک بلان منی بیک کو یندردنک * وزیر دیدی : دنیاده ایکی تورلی کمسه کا کوینمک تیوش برسی شول هر کوننی یمان اش لر اشلر وایکنچی سی شول هیچ بر کوننی یخشی اش اشلاماس . زیراکه بو ایکی کمسه ننک حضور چیکو چیلک لری بیک آز در اما عذاب کور و چیلک لری بیک کو بدر * پادشاه دیدی اکر ایراغت تری بولسه ایدی دنیاده اصلا کو ینماس ایدوم * وزیر دیدی ایکی تورلی کمسه کا کو ینماس کا تیوش بری هر کوننی یخشیلق قیلغانغه وایکنچی بر کوننی ده یمانلق قیلماغانغه * پادشاه دیدی : اکر ایراغت تری بولسه ایدی اصلا آننک آرطندان صناب یورماس ایدوم * وزیر دیدی ایکی تورلی کمسه صناماس بری صوقر ایکنچی سی یولار ننک صوقر کمسه کوک کاهم یلدوزلارغه قاراب آنلار ننک یاقین لق ویراقلق درجه لرین صناب بلمای اوشانداق عقل سز یولار کمسه ده یخشی نی یماندان آیروب صناب بله آلماس * پادشاه دیدی : اکر ایراغت نی عمرم ایچنده کو رسام ایدی آندان آرتوق شادلق اش بولماس ایدی * وزیر دیدی ایکی تورلی کمسه کا شادلنورغه تیوش بری دانه کمسه وایکنچی عالم کمسه . نتاک دانه کمسه دین ننک اش لرین تجربه قیلوب اش لر ننک حقیقتنه ایرشور اوشانداق عالم کمسه یاوزلق بلان ایذگولک نی بلوب توغری اش کا کرشور * پادشاه دیدی ایراغت ننک حسرتندن اصلا شفا تابا آلمام * وزیر دیدی ایکی تورلی کمسه دردندان شفا تابا آلماس . برسی شول کمسه درکه اکر آننک قایغوسی مال یوب صاقلاماق بولسه . وایکنچی سی شول کمسه درکه قولندان کیلمکان اشنی وجودکا چغارورغه طروشسه * پادشاه دیدی یاایلاذایدی موندان آری منکاسندن صاقلانب یراق بولورغه تیوش . وزیر دیدی ایکی تورلی کمسه دن صاقلانب یراق بولماق تیوش . برسی شول دهری دن که یخشیلق بلان یمانلق نی بلماس وثواب بلان عقاب نی انکار ایتار وایکنچی شوندای متهم کمسه دن که یمان سوزنی ایشتمکدن غیری قلاغی بولماس . وحرام نرسه لردان باشقه نی کورورکا کوزی بولماس . وکشی خاتونلارندان باشقه خاتونی بولماس . واوزینی کناهدان وحرصدان تهمت قیلمغان قلبی بولماس * پادشاه دیدی قوللاریم وزیردن بوش قایتدی یعنی من تلاکان نرسه نی بیرمدی * وزیر دیدی دنیاده دورت نرسه نی بوش دیب ایتورلر ،

صوی بولمغان جلغه‌نی ، پادشاه‌سی بولمغان یرنی ، وبالاتابمغان خاتوننی یخشیلو
بلان یمانلق‌نی آیورمغان نادان‌نی * پادشاه دیدی یاایلاذنی گنه ایته‌سامن‌ه‌سوزتابوب
جواب ایتمای قالمایسن * وزیر دیدی اوچ کمسه‌نِنك کشی‌لرکاجواب بولمای قالماس
بری خزینه‌سنده بولغان مال‌نی اولاشکوچی پادشاه‌در . ایکنچی‌سی توفیق‌لی‌ایر ک
بارغان توفیقلی خاتون . اوچونچی غیری‌لرنی اوگراتب علمی بلان فایده لاندرغار
عالم‌در * پادشاه‌دیدی یاایلاذا ایراخت‌نی اولتوریب اورونسزاش قیلدنك *
وزیردیدی اوچ تورلی کمسه اورونسزاش قیلغان بولور . برسی تیمرچی‌درک
آق کیوم کیار بعده اورکوچی بلان اوره اوره چقغان تتون بلان ایکی اوچ ساعتد
آنی قارالتور . ایکنچی‌سی کُریوغوچی‌درکه یانکی چیتك‌لرکیار امّا ایاقلاری همان
صودان چقماس . اوچونچی‌سی آطقه قماری بار کمسه‌درکه آطنی آلور اما اوستوند
منوب یورمای آنی تعطیل یاتقورور * پادشاه‌دیدی کاشکی اولکانچه ایراحت‌نی
کورسام‌چی * وزیر دیدی اوچ کمسه بولماسنی ایستر . برسی عمل‌سز کمسه ثواب
ایستر ایکنچی‌سی صاران کمسه جومردلار درجه‌سین ایستار . اوچونچی‌سی یول
صوغوچی کمسه عمربوینه کشی‌لارننك قانن توکوب اولکاچ شهیدلر زمره‌سندن
بولماقنی ایستر * پادشاه‌دیدی بواشم بلان اوزومه ضررایتدوم وجرأت ایتوب
ایراخت‌نی هلاك ایدردوم * وزیر دیدی اوزینه ضررایتکان کمسه اوچ تورلی‌در .
برسی شول کمسه‌در قورال‌سز قورال‌لی کشی بلان صوغش باشلار . ایکنچی‌سی
شوندای صاران کمسه‌در مالنی ییار اما وارثلاری بولماس برکون مالی اوچون
براوغری کیلوب اوزین اولتوریب مالن آلوب کیتار . اوچونچی‌سی شوندای
قارت کمسه‌در صبی قزنی نکاح ایتار یاکه ایلامسز یوزلی ایر کوزل خاتوننی آلور .
بشنچی‌سی شوندای آتا آنادرکه بالالرینی ایرکالب یمان اش‌لرین یاشورورلر .
امابالالاری یمان بولوب آتا آناسی‌ننك قدرین بلمای آنلرغه تورلی مشقت‌لری
وجفاتیار * پادشاه ایدی ایراخت‌نی اولتورتب بیك معنی‌سزاش قیلدوم *
وزیردیدی معنی‌سزاش‌لر دیب شونکا ایتورلر . مثلاقوش‌لار هواده اوچوب بارا
یاتقانده یرکا یقلوب توشاردن قورقب ایلانب آیاقلاری بلان یوقاری تاباتورورلار .
قازلار یقلماق‌دان قورقب فقط بر آیاقغه باصوب توررلار ایکی آیاقغه باصماص‌لار .
صاران بای‌لار مال‌لاری بتاردن قورقب طویغانچه آش ییماس‌لار آشلاری توفراق
بولغان خراطین اسملی قورتلار رزقمز بتماکای ایدی دیب قورقب طویغانچه
آشاماس‌لار . یلغه‌داغی صوقوروب بتاردن قورقب ات‌لر آغزلارین طغوب
ایچمایانچه صونی تیل اوچلری بلان یالاب ایچه‌لر . کیچ اوچا تورغان یارقنات‌لار
کرچه قوش‌لارننك اینك قباحت صورتلی‌لاری بولسه‌لارده آدم اوغلانلاری کورکام‌لك
لرینه قزغوب آڤلاب آلماسونلر دیب کوندز اوچمای کیچ اوچارلار * پادشاه‌دیدی

خیر آلای ایسه ایراخت ایچون کوینمام * وزیر دیدی اکر خاتونلارده بش تورلی
صفت بولسه آنلار ایچون کوینمك تیوش . اکرتننی نامحرم دن صاقلاسه . نسبی
حسبی یخشی بولسه . عقللی و دانه بولسه . کورکام و کوزل بولسه . ایری ننك
دیکانیچه اش قیلوب محبت کوزی بلان قاراسه * پادشاه دیدی ایراخت درد ندان
قالغی ده هم یوقلای ده آلمایمن * وزیر دیدی دنیاده ایکی نرسه طنچلق بیرماس
برسی مال دریخشی صاقلارلق اورنی هم قاراولچی سی بولماسه . ایکنچی سی قاطی
و خوفلی آغر و دراکر طبیب بولماسه * بعده وزیر پادشاه ننك کیفی کیتکانن
آنکلاغاچ آرتوق سوز سویلامای تیك توردی . پادشاه دیدی . نیك توقتادنك
نی بولدی سنکا * وزیر دیدی خاتوننك ایراخت توغروسنده نی اوینك بار ایکانن
بلور ایچون کوب سوزلر سویلادم . حاضر سویلاکان سوزلرمنی اولچاب قارا اسام
بعض سوزلریم نی ادب دائره سندن چقغان کورام . کامل عقلنك و خوب خلقنك
سایه سنك منکا آچولانمادنك . سوزلرم خیر وعظ ایچون بولسه ده کیفنك نی بوزمادنك
بس سوینچ بولسون یا پادشاه خاتوننك ایراخت اولمکان الحال تری دردیدی *
پادشاه بو خبرنی ایشتوب بیك شادلاندی و ایتدی یا ایلاذ سننك وعظ نك بلان معقول
سوزلرنك منم آچومنی باصدی و عقل معرفتنكا طایانب ایراخت نی بلکه اولتورتمکان
دردیب کونکلمه کیلدی . قاطی و توغری سوزلر نی یمانلق صاغنماقدان ایتمادنك
بلکه کامل خیر خواهلق یونندان ایتدنك . شوننك ایچون ایتکان سوزلر نکنی اصلا
کونکلوم نی بوزمای کوتاردم . زیرا که اول سوزلر بلان حقاق ایراخت طرفنك ایکانن
بلدر یب معلوم ایتار کا طرشدنك . بولای قیلماقنك بلان بیك یخشی اش اشلادنك .
بوخصوصده سندن بیك راضی بولدوم . ایمدی بار ایراخت نی آلوب قایت دیدی *
وزیر پادشاه حضور ندان چقوب ایراخت یاننه باردی . و آنا یخشی کیوملرین کیارکا
ایتدی . ایراخت آننك ایتکانیچه اش قیلدی . بعده آنی پادشاه یاننه آلوب باردی .
ایراخت پادشاه حضورینه کرکاچ تیز چوکوب یوزین یرکا سوردی . صنکره توروب
پادشاه قارشوسنده قول قوشوردی و ایتدی اول خداغه حمد ایکنچی مرحمت قیلغان
پادشاهم غه حمد بولسون که آنکا موندای کناه قیلوب منی تریك قالدردی . اوچونچی
ایلاذدان خدا راضی بولسون تیران فکری و کامل معرفتی بلان منم جرامنی کیچکتوردی *
پادشاه وزیرینه دیدی بو یخشی اش نك آرقاسنده قدرنك وعزتنك بارچه خلق
آراسنده آرتدی . زیرا که اولتورورکا امر قیلغاننی اولتورمکاچ کویاکه آنی
تریلتکان کبی بولدنك . ایمدی موندان آری سننك مصلحت نك دن چقمام .
جمله مملکت اشلرین قارارغه بو کوندان سنی تعیین قیلدوم . اوزنك ننك بلکانیچه
حکم قیل . سننك حسن تدبیرنکا اوشانب طابشردم دیدی * وزیر دیدی خدا تعالی
دولتنکنی دایم قیلسون . من سننك قلنك در آندای خور التفات لرکا استحقاقم یوقدر

لکن موندان آری اوتنوچم شولدر پاد شاه بولغان کمسه اش قیلغاننده آشوقماسون . اگر اشنی قیلماق بلان عاقبتی قایغو وحسرت بولوب اوکونمکلك بولسه مثلا خاتوننگز ایراخت نی اولتورمك کبی آندان صاقلانب توبه قیلماق کراك . یا ایلاذ ایمدی سننك وعظ نکنی قبول ایتدوم موندان آری خواه ضرور وکراك کچك بولسون مصلحت سز آشغوب اش قیلمام دیدی . موننك صونکنده پادشاه وزیری ننك یخشیلقلارین ذکر قیلوب تحسین اوقودی . وبراهمه لرنی نظرندن توشوروب تیوشلی جزالر بیردردی . پاد شاه هم بارچه مملکت اولوغ لاری حکیم ذوفنون ننك علمی وعقلی کولاکاسنده قورقنچلی فتنه وبلالردن امین بولدیلار وحکیم گا اولوغ کچك همه سی ثنا ایتوب آفرین اوقودیلار *

بابـــ

آتا ارسلان آوچی هم شعهر جانور

د بشلیم پاد شاه بیدپا حکیم گا دیدی ای حکیم الهی اوتکان بابده غی مثالنی ایشتدوم . ایمدی منکا شوندای مثالنی بیان قیل که مثلا برکمسه غیری گا یمانلق قیلورغه کوچی یته توروب شوننك یمانلق اوز باشنه توشارندان قورقب اول یمان اشنی تمام قویار * حکیم الهی دیدی نادان واحمق لاردان غیری هیچ برکم آدم بالالرینه یمانلق قصد قیلماس . غیری لارغه یمانلق ایتکان کمسه بر ایکی کره سلامت قالسه ده آخرالامر یمانلق لاری اوزینه قایتمی بولماس . گاه وقتده بعض ظالم کمسه لر کنامی ننك آخرین اویلاب یعنی اوز باشنه توشارندان قورقب اول بوزوق اشدن طیلور . وظالم لر زمره سندن چغوب عادللر جمله سنه کرور . اتا ارسلان بلان آوچی ننك هم شعهر جانور ننك قصه سی مونکا مثال بولور * پاد شاه دیدی اول قصه نیچوك سویله ایشتایم دیدی * فیلا سوف سوزگا کرشوب دیدی

حـــــکایت

آتا آرسلان برطاولی یرده وطن توتا ایدی . کونلارده برکون آو آولارغه اویاسندان چغوب کیتدی . ایکی یاش بالاسنی اویاسنده قالدردی . شول وقتده بر آوچی اویاسی قاتندان اوتب بارغانده کوزی بالالرغه توشدی . خدا توغری کیتوردی دیب ایکسنده آطوب اولتوردی . بعده تیری لرین طوناب اوینه آلوب کیتدی . بر آزدان صونك آرسلان اوننه قایتدی . وبالالری ننك اولاکسه لرین کورکاچ نی قیلورغه بلمای حیران قالدی . یرکا یاطوب طرماذوب اوکرورکا توتندی . شوندان یراقده توکل شعهر دیکان جانور تورا ایدی . اول آرسلان اوکورکان طاوشین ایشتوب یاننه کیلدی . وحسرتی ننك سببندن صورادی . بس آرسلان کوزلرنده کی یاشی بلان بالالرینه نی بولغانن سویلاب کورساتدی . شعهر انا لله وانا الیه راجعون

دیب آنا ارسلان غه صبر ایت بوقدر قایغورمه • دنیاده یکانمز مکافات یورطی در • نی ایکسانك شونی اورورسن مفهومی بوینچه یخشیلق قیلغان یخشیلغی ننك و یمانلق قیلغان یمانلغی ننك یمشین یمای قالماس • اکر اوزنك غیری لرننك قانن توکماکان بولسانك ایدی بالالرنکنی آوچی بولای ایتماکان بولور ایدی • ایمدی سندن کورکان اوصاللق غه باشقه مظلوم لار صبر ایتکانی کبی سنده آوچی ننك ظلمنه صبر ایت کماتدین تدان فحواسنچه یخشی لق قیلسانك یخشی لق و یمان لق ایتسانك یمانلق کورورسن • نتاك ایکونچی آغای اکر یرنی تیرسلاب قات سوروب توفراغین پشوروسه و شول یرکا اورلق صالوب ایکون ایکسه قوری یاغمورسز یل بولسه ده حساب سز آشلق آلور . اما اکر یالقاولق غه صالشوب تیر سلامی الله بیرسه قادر دردیب آندان موندان غنه یردروب یورسه نیندای یخشی یاغمورلی یل بولسه ده چاچکان اورلوغندان آرتوق آله آلماس * ارسلان دیدی یاشعهر سویلاکان سوزلارنکنی آچیغراق ایتوب بیان قیلسانه • شعهر دیدی حاضر نیچه یاش لارکا یتدنك . ارسلان دیدی فلانچه یاش کا * شعهر دیدی مونکاچه نی آشاب ترکلك ایتدنك * ارسلان تورلی حیوان و کییك لر ایت لرین آشاب ترکلك ایتدوم * شعهر دیدی سن توتب آشاغان کییك لرننك آتا آنا لاری بوله می ایدی * ارسلان بلی بوله در ایدی دیدی * شعهر ــ آلای بولسه شونلارننك آتا آنالاری بالالری ایچون سننك کبی فریاد قیلوب یغلاغانلارین کوروب ایشتماد نکمی * ارسلان مونی ایشتوب فکرکا کیتوب اوزی ننك اشنی آنکلادی * وغیری لرکا ایتکان ظلماق لاری ننك جزاسی ایکانن تحقیق بلدی • آندان صونك ارسلان قان توکوچیلك دن قایتوب تصوف یولنه کروب عبادة بلان مشغول بولدی • طماغن فقط یمش لر بلان طویدرور بولدی * عمر بویی یمش بلان ترکلك ایتکوچی ورشان اسملی قوش ارسلان ننك یمش آشای باشلاغانن ایشتکاچ آنکا دیدی بو یل غی یلنی صوهم یاغمور آزلقدان یمش آز بولغان دیسام ' اول آزلق سننك آشاغانلقنکدان ایمش • نیچون اوز آشانکنی تاشلاب غیری لر رزقن ییارغه توتندنك . وحق غیردن قورقمای حرام رزقغه قول صوزدنك . یمش لرننك آزکورنماکی سننك کسافتنکدن ایمش ' واویلاه واحسرتا دیب کوز یاشی بلان فریاد قیلوب یغلادی * ارسلان ورشان قوش دن بوسوزلرنی ایشتکاچ آننك کوز یاشندن قورقب یمش لرنی آشاونی قویدی . آندان صونك اوت اولن بلان قناعت ایتوب عبادة بلان مشغول بولدی * بو مثالنی سنکا شوننك ایچون سویلادم ' تاکه بلهسن ظالم کمسه بعض وقتده اوزینه ضرر ایرشمك دن قورقب اول یمان اشدن طیلور * ارسلان ورشان قوش ننك وعظی بلان بالالارینه توشکان هلاکتدن سببلی اول ایت آشاماقدان قالوب صونکندن حتی یمش آشاماقنی قویب طاعت وعباد تکا بیل باغلادی . بس آدم اوغلانلارینه

بو مثال‌لاردان حصه آلوب یمان اشنی قویب یخشی لق یولی بلان کیتار کا کراک * شونکا کوره ده کتابلرده ایتکانلر • دین قرندشنکا اوز نکا سوکان نرسه سو • اوزنکا تلامکان نرسه‌نی آنکاده تلامه • عدل‌ننك دیکانمز شول بولور • عدل لکنده آدم‌لرننك هم خدانك رضالغی تابلور *

باب

❀ زاهد بلان قوناق ❀

دبشلیم پادشاه بیدپا حکیم‌کا دیدی اوتکان بابداغی مثال‌لرنی ایشتدوم • ایمدی شوندای کمسه‌کا مثال کیتورکه اول اوزی بلکان وعادتلانکان اشین قویب بلمکان عادتلنمکان یانکی اش ایزلر • ولکن اول یانکی اشنی بولدره آلمای هم موننك سببلی ایسکی اشین ده اونوتب ایکی آرا ده آواره‌ء جهان بولوب حیران بولوب قالور * حکیم الهی سوزکا کرشوب دیدی •

حکایت

زمان اوّل‌ده کرخ یرنده بر زاهد بار ایدی کونلرده برکون آنکا بر قوناق کیلدی . و آننك آلدینه خرما بلان سود قویب هر ایکسی تناول قیلوب آشادیلار . قوناق دیدی • عجب بو خرما بیك لذتلی یمش ایکان • بزم یرمزده اصلا موننك کبی لذتلی خرما اوسمایدر • اکر مرحمت ایتوب رخصت بیرسانکز بر کچك خرما آغاچنکزنی آلوب اوز یریمه اوطورتماق ایچون آلوب کیتار ایدوم • لکن سزننك یرنکزده یمش آغاچلارینی کوچروب اوطورتقانده شرطلاری نیمه‌در شونی بلمیورم • زاهد دیدی اول اش سنکا ینکل بولماس • و آلای ایتکان بلان سننك کونکلنك طنچلاب قالماس . احتمال که خرما آغاچینه یرنکزننك بالچغی یا که هواسی کیلوشماس . کیلوشکان صورتده هم سزننك یرنکزده آندان باشقه‌ده انواع یمش‌لر کوبدر . خرماکا هیچ محتاج توکل سز . خرما دیکانمز تن‌کا کوب قوّت بیرمکان آشلغی اورطه بولغان بر یمش‌در . و آندان باشقه آلدنکداغی نعمت‌لرکا قناعت قیلمای حصولی نامعلوم بولغان نرسه‌لرنی ایستکان کمسه‌لرنی ماقتامی‌لار . یخشی کسب قیلغوچی هم معاش بلکوچی دیب شونی ایتورلر حصولی معلوم بولغان نرسه‌نی کسب قیلوب آنی تابارغه طرشور . اما بولوری بولماسی بلیکوسز بولغان نرسه‌نی کسب دن طیاور * زاهد عبرانیچه یخشی سویلاشه ایدی . قوناق آننك عبرانیچه سویله‌شکانن ایشتوب اول تلنی یخشی بلکاننه عجبلنوب تحسین قیلدی . بس آناردان شول تلنی او کرانمك نیتی بلان بر نیچه کونلر طرشوب قارادی • زاهد موننك لقرداغانن ایشتوب دیدی اوز تلنکنی قویب عبرانیچه سویلارکا ماتاشاسن • بر قارغه باشنه توشکان واقعه سننك باشنکاده توشماسون دیکاچ قوناق اول نیچوك بولغان سویلاسانه دیدی . زاهد سوزکا کرشوب دیدی

حکایت

حکایت

قدیمکی زمانده بر قارغه صایصقان ننک بر سیکروب وبر آطلاب یورکاننه کونکل بیروب اوکرانور بولدی .

امانی قدر طراشساده صایصقان یورشی ننک حکم اربن کماینبغی بلمادکندن آننچه یوری آلمادی . آخرالامر بولدره آلماسون بلکاچ اوّلکی اوز یورشنه قایتماقچی بولدی لکن بر آز اونوتکان صایصقان یورشنی تاشلای آلماد یغندن یورکانده اوّلکی اوز یورشنی صایصقان یورشنه قوشب نی اوز یورشنه وني صایصقان یورشنه اوخشاغان یمان یورو بلان یورور بولدی . قارغه صایصقان یورویین یوریم دیب اوز یورشین اونوتقان مقال شوندان قالدی . بو مثالنی سنکاشوننک ایچون سویلادم که سن توغوب اوسکانده‌کی تلنکنی قویب عبرانی تلی بلان سویلاشلکنی التزام قیلوب اوگرانمککا کوچلانه سن . من قورقام که سن نی آنی یخشی بلماس سن . ونی اوز تلنکنی اونتورسن . صنکره اهل اولاد نک وقوم قبیله نک آراسنه قایتقاچ آدم کولکوسی بولورسن . شونکا کوره عقل ایالری ایتکانلار ، شول کمسه نی جاهل لار زمره‌سندن صایلور اکر اول بولدرغه آلمغان اشنی بولدررغه طرشوب یورسه

اماعقللی کمسه آندای اش آرتندن اصلا یورماس * ای پادشاه ولایه‌لرده بولغان امیرلر هم والی لر رعیت ننک حرکتندن خبردار بولسونلار شوننک کبی ضررلی اشلردن خلقنی منع قیلسونلار تاکه یاط قوم ننک تل لرین اوگرانب تورابارا

اللّسان مفتاح القلوب دیکانچه آنلار بلان مجلسداش بولوب الفت ومحبت ایدوب

آنلار ننک عادتلری بلان عادتلنوب اوزی ننک تلین ملّتن هم دینن یوغالتماسونلر *

باب — سیّاح بلان کتوچی

دبشلیم پادشاه بیدباحکیم کا دیدی : یاحکیم الهی اوتکان بابده‌غی مثالنی ایشتدوم . ایمدی منکا شوندای کمسه نی مثال کیتور که اول کمسه یخشی لقنی قیلور لکن اورننه قاراب قیلماس . حکیم الهی دیدی یاپادشاه یخشی لق ننک قدرین بلمکان کشی کا یخشی لق قیلودان بیهوده اش یوقدر . یخشی لق ننک قدرین بلکان لرننک قلبنده یخشی لق اورلوغی تامور یایکان کبی هیچ بر یرده تامور یایماس . ویخشی لق نی اورننه صرف قیلماق سودا سندن فایده لی سودا یوقدر . شولای بولسه‌ده ایر بولغان کمسه هرکم کا یخشیلق ایتماکدن باش تارتماس . آننکچون ، ان ضاع المعروف عند الناس لایضیع عند الله ، مفادنچه یخشیلق اش آدملر قارشوسنده یوغالسه‌ده خدا تعالی قارشنده یوغالماس . خصوصا اکر اول یخشیلقنی قدرین بلکان کا صرف ایتسانک آنی تمام اورننه صرف ایتکان بولورسن . بلماس سن کونلرده بر کون یخشیلق ایتکان کمسه‌لر سنکاده یخشیلق بلان قایتارورلار . خصوصا پادشاه

کبی اولوغ کمسه لر یخشیلق ایتارکا تلاسه‌لر قارامق تیوش یخشیلق ایتارکا تلکان کمسه اول یخشیلق‌غه یارارلق می یا یاراماسلق می . اگر یارارلق بولوب چقسه شونك یخشلقنی قیلورغه . اگر یاراماسلق بولسه قیلماسقه کراك . لکن اول کمسه جمله دن ایکانن بلمك ایچون چنلاب صناماق کراك . نتاك انصافلی طبیب آغرونك فلانچه یریم آغری دیکانی بلان گنه دارو قیلماس . بلکه آننك نبضن یعنی طامورین هم طبیعتن ونی سببدن خسته سی پیدا بولغانن بلکاندن صونك دارو ایته باشلار . اگر مثلا بر کمسه‌نك یخشی‌لقنی قابل بولوری معلوم بولماسه آننك یاقین‌لغی یا که درجه‌سی ایچون آنی یارلقامس . واگر بر کمسه یخشیلقنی قابل بولسه آننك یراقلغی یا که درجه‌سزلکی‌کا قاراب آنی رعایة قیلمای قالماس . عقل ایاسی هیچ کمنی خور کورمس بلکه قابلیتنه قاراب هرکم‌کا یخشیلق ایتار . ای پادشاه خدا تعالی مخلوقاتنی تورلی تورلی طبیعتلرده یاراتمش در . آنلرنك کراك ایکی آیاقلی‌سی کراك دورت آیاقلی‌سی کراك قاناتلی‌سی . کراك صوده تورغانی بولسون آدم دن حرمتلی راکی یوقدر . شولای بوله توروب عقل ایاسی کوب وقتده آدم اوغلوندان امین بولمای آندان صاقلانه‌در . وحیوانلارنك حرمتی بولماسه‌ده اشین صوین بیروب تربیه قیله‌در . آدم اوغلانلرندان باریخشی‌سی باریمانی . حتی اولئك کالانعام بل هم اضل آیاتی‌نك شهادتنچه حیوان دانده یمان راق لاری تابوله‌در . حکمالارنك مثالی بو مسئله‌کا آچق دلیل‌لر بولور دیدی . پادشاه ایتدی اول نیچوك سویله دیکاچ حکیم الهی سوزکا کرشوب دیدی .

حـــــــــکایت

آدم اوغلانلارندان بر قوم زمان قدیمده بر قیو قازدیلار قیونك آغزی بولمادیغندن تونله بلان یورکانده بوقیوغه بر آلتونچی بر میمون بر یلان وبر ببر دیکان جانور توشکانلری ایدی . اتفاق بو توشدن بر سیاح اوتب بارغانده کوزی بو قیوغه توشدی . ویاقین راق کیلوب ایچنه قاراسه بیاغی ایتکانلرنی کوردی . بس اوز اوزینه فکر ایتوب دیدی :

بر آدم اوغلنی دشمانلری آراسندن قوتقاروب آخرتم ایچون یخشی اش قیلایم دیب قولنه چیلاك آلوب یب بلان قیوغه ییباردی . تارتب آلغان ایدی یابشوب میمون چقدی ایکنچی کره تارتقانده چولغانب یلان چقدی . اوچونچی کره تارتقانده ببر چقدی . بونلارنك اوچوسی‌ده سیاحغه قیلغان یخشلغنه رحمت ایتوب خیر دعالر قیلدیلار . وقیوتوبنده قالغان آدم اوغلونی وفاسزلغی ایچون چقارمسقه مصلحت بیردیلر .

بعده میمون سیاحغه دیدی منم وطنم فلانچه طاوایچنده نواد رخت دیکان شهرده‌در . ببر دیدی منم اورنم شول شهرنك فلانچه صوی بوینده‌در . ویلان دیدی منم اورنوم شول شهرنك قلعه‌سی آستنده‌در . اگر یول اونکای کیلوب بزمیا قینمزدن اوتب

کیته قالسانکز بزنی قچقروب چاقرشوننه غنه متنکا حاضر بولوب بخشیلفنک برابرینه
قارشی آلوب بارنعمتمزنی آلدنکا قویب قدر حرمت قیلوب اوزاتورمز . سیاح
بونلارننك آدم اوغلی وفا سزدیکاننه التفات ایتمای یب بلان چیلاکنی قیوغه توشوردی
وتارتب آلتونچی نی چقاردی . آلتونچی مونکا رحمت ایتوب خیر دعالر قیلدی
وایتدی : اکرکونلرده برکون یول توغری کیلوب نوادرغت شهرینه کره قالسانك
منم اویمه قوناق بولوب کرمی کیتمه اسیم فلانچه هم اویم فلانچه محلّه ده دردیب
تعریف قیلدی . شوندان صونك آلتونچی اوزشهرینه سیاح اوزیولنه کیتدیلر *
بر نیچه وقتلار . اوتکاچ اتفاق سیاح غه بیاغی شهر آرقلی اوتارکا توغری کیلدی .
شهرکا یاقینلاشه باشلاغاچ ، بیاغی میمون قارشوسنه چقدی . یوزین برکا سوروب
آیاقلارین اوبدی . وایتدی میمون لرننك سزدای قدرلی قوناقغه قوبارغه
نعمتاری یوقدر . شولای بولسه ده رحیم ایتوب بر ازوقت اوطور بر نرسه آلوب
کیلایم دیب بیك یخشی یمشلر آلوب قایتدی وقوناقننك آلدینه قویدی .
سیاح آندان نلاکانچه آشاب بعده یولنه یونادی . شهر قابقه سنه یتمه ارك ببر دیكان
جانور قارشی چقدی . رحیم ایتوب برگنه ساعت قوناق بولدیب اوتندی .
سیاح توقتادی ببر شول حال پادشاه ننك سراینه باروب تیشوکلردن کروب پادشا
قزین اولتوریب خسیته بلازك ویوزوکن آلوب قایتدی وسیاح ننك قولنه صوندی
امّا سیاح آننك قایدان کیلتوروب بیرکانن بلمادی . سیاح اوز اوزینه فکر ایتوب
دیدی بوحیوانلار یخشیلغمنی یخشیلق بلان قایتاردیلار . اگر شهرکا باروب آلتنچی غه
کرسام اول فقیر بولسه اوشبو آلتون نرسه لرین آندان صاتدروب آشامانی ایچمك
نرسه لرینه صرف قیلورمز وقالغانن منکا قایتاروب بیرودیدی . شول نیت بلان
شهرده آلتونچی یورطن ایزلب تابدی . آلتونچی خوش کیلدی نك مرحبا دیب
قارشی آلدی . پادشاه قزینه تیکی آلتون ذاتلرنی یانکی غنه اشلاب بیرکانلکدن
اول نرسه لرنی تانیدی بازاردن تورلی طعام لر آلوب کیلایم بر آز استراحت قیل دیب
آلتونچی چغوب کیتدی ، وپادشاه دن مرتبه آلورایچون سراینه کروب قزی ننك
نرسه لری سیاح ده ایکاندن خبر بیردی . پادشاه ضابط لارغه سیاح نی آلوب
کیلورکا بیوردی . سیاح نی آلوب کیلدیلر . تونتوب قاراسه لار درواقع تیکی آلتون
نرسه یاننددن چقدی . پادشاه قزیم اولتورکان کشی بو ایکان دیب اوّل زندان غه
یابوب صنکره آصقاقفه آصارغه بیوردی . بیچاره سیاح تورلی عذاب بلان زندانغه
آلوب بارغانده یغلاب قچقرور بولدی : کاشکی میمون یلان ببر هم یلان ننك
مصلحت لرین ایشتوب آلتونچی نی قیودان چقارمغان بولسامچی بوبلاکا گرفتار

بولماس ایدوم دیب بوسوزلرنی قات قات ایتوب فریاد قیلوب یغلادی . یلان مونینک فریادینی ایشتکاچ اوندین چقدی وسیّاح بوحالکا توشکانین بلکاچ آنی اول طارلیق دان قوتقارورغه بیل باغلادی . شول زمان یلان تیشوک لرتابوب پادشاهنینک سراینه کروب اوغلونی چاقدی . موندان صونک پادشاه بارچه طبیب لرنی ییدردی . نی قدر دار وایتسه لرده شفا تابمادی . یلان قرنداشی یانه باروب بووا قعه لردن خبر بیردی وسیّاح نینک یخشی لق قیلغانین بیان قیلدی . قرنداشی سیاحنی قزغانب کونکلی یومشادی وشول ساعت پاد شاه اوغلنه باروب ایتدی . اکر آتانک پادشاه ناحق زندانغه یابلغان سیاح نینک جزاسین کوتاریب اوشکورتماینچه سلامت لنمس دیدی . ایکنچی طرفدن یلان زندانغه سیاحغه کروب دیدی آدم بالاسنه یخشیلق ایتمه دیمادیم می ، مونه منم ایتکانمنی طنکلامی بوحالکاتوشدنک . ایمدی مونده سنکا بو یافراقنی آلوب کیلدوم دیب سیّاح نینک قولنه صوزدی وایتدی اکر پادشاه طرفدن اوغلونی دارو قیلدررغه چاقرسه لر اوغلونی اوشبو یافراقنی قایناتب صووی بلان قیوندررسن انشاءالله سلامتلنور . اکر پادشاه حال احوالنکدن صوراسه حق لق اوزره کماینبغی حالنکنی تفصیل قیل . شول آراده پادشاه اوغلی آتاسنه دیدی یا آتا من کیچه بر خبر ایشتدوم زندانغه ناحق یابولغان سیّاحدان تربیه قیلدرماینچه بو آغرومدان شفا تابمسام کراک . بس پادشاه سیاح نی چاقرتب بالاسین دارو قیلورغه اوتندی . سیّاح یخشی اوزومچه دارو ایتارم انشاءالله توزالور دیب یوقاری ذکر قیلنغان یافراقنی قایناتوب شاهزاده غه ایچردی . شاهزاده حالی کوندن کون ینکلاییب بر آطنه ایچنده تمام سلامت لندی . پادشاه بواش کا بیک شادلنوب سیّاح نینک باشندان اوتکان اش لرنی صوراشدی . سیّاح ماوقع نی باشدان آخرینه چه سویلاب بیردی پادشاه سیاح نینک تواریخن آنکلاغاچ آلتونچی نی آراده شیطانلق قیلوب یورکان ایچون آصدررغه بیوردی . اما سیّاح نی قدر حرمت ایتوب کوب مال لار بیروب یباردی . بعده حکیم الهی پادشاهغه دیدی یخشیلق ایتکان سیّاح غه آلتونچی نینک کفران نعمت قیلوب آنکا یمانلق قصد قیلماقی ، ویلان حیوان بولسه ده آننک قیلغان یخشیلغنه شکر ایتوب یخشیلق بلان قایتارماقنده فکر ایتکان کمسه لر کا کوب عبرتلر باردر *

بابـــــ شاه زاده هم اصحابلاری

د بشلیم پادشاه بیدبا حکیم کا دیدی اوتکان بابداغی مثالنی آنکلادوم ایمدی مثلاً بو بار . اکر آدم اوغلی نینک اولوغ درجه لرکا هم بایلق غه ایرشماکی عقل دان فهم دان هم اجتهاد

دان کیلور بولسه ، نتاك کوبراك کمسه لر شولای اویلای لار ، بس نیچون نادان وفهمسز کمسه لر ننك بعض لاری الوغ درجه لرکا ایرشوب بایلق غه نائل بوله لار .

امّا بعض لار عاقل وحکیم بولسه لارده تورلی بلالرکا یولوقب وکوب محنت لر کوروب جاهل لر ننك آیاق آستونده قاله لار *

بیدباحکیم دیدی صوقر کمسه نرسه لرنی کونکل کوزی بلان کوروب آفرتنلاب آنارغه مونارغه اورولمایم دیب طایاق توتب یورکانی کبی هرکیم کا دنیا اشلرنده عقل وبصیرت کوزی بلان قاراب (من جهد وجد) مفهومنچه مقصودنی اجتهاد وکسب بلان ایزلامك کراك . شول یول بلان بارغانده آدم بالاسی هلانیده برگنه سورلوکور . زیرا که قضاءِ الهی بعض وقتده آدم بالاسی ننك اسباب واجتهادلارینه قارشی توشوب مقصودینی زیروزبر قیلور ، یعنی آستون اوستکا یا که اوستون آسقه صالور . نتاك بعض وقتده صوقرننك کوزی کورماسه ده باراتورغان یرینه اورونمای هم سورتونمای سلامت باروب یتار . امّا بعض وقتده کوزلی ننك کوزلری شاقماق کبی بولسه ده سورتنوب یوزی بلان یرکا قادالور . بومثال نی شاهزاده بلان یولداشلاری ننك ماجرالری آیرم آچق بیان ایتار *

پادشاه اول نیچوك بولغان سویلاسنه دیکاچ حکیم الهی سوزکاکرشوب دیدی

حکایت

برزمان دورت تورلی کمسه یولداش بولدیلار . آنلار ننك برسی پادشاه اوغلی ، ایکنچی سی سوداگر اوغلی اوچونچی سی نسبلی آتا ننك کوزل اوغلی ، دورتنچی ایگونچی اوغلی . بونلار ننك هر برسی فقیر الحال بولوب اوست لرنده کیکان کیوم لرندن باشقه هیچ نرسه لری یوق ایدی . بونلار برزمان سفر چقدیلار . وهر قایوسی آتا بابالاری ننك کسبی بلان رزق ایستمك بولدیلار *

پادشاه زاده ایتدی هر اش دنیاده خدا تعالی ننك قضا وتقدیری بلان در . آدم کا لوح المحفوظ ده یازلغان اش هیچ بولمای قالماس ویازلمغان اشنی یوزی بلان یر صپروب استه سه ده آنکامیسر بولماس دیدی . بس قضا وقدرکا صبر ایتوب وقتنی کوتب تورماقدان آرتوق اش یوقدر * سوداگر اوغلی دیدی عقل هر برنرسه دن افضل در * نسبلی آتا ننك کوزل اوغلی دیدی همه نرسه دن گوزللك آرتوقدر *

ایگونچی اوغلی دیدی بارچه نرسه ده اش ده طرشماق واجتهاد ایتمك اولی در *

بونلار یولده باراتورغاچ مطرون اسملی شهرکا یاقین کیلکاچ بر یرکا اوطروب کینکاش کاکرشدیلر * ایگونچی اوغلنه ایتدیلر بار اجتهاد نك بلان بزکا بوکون آشاب طوق بولورلق اش وکسب ایتوب کیل . ایگونچی اوغلی شهرکا کیتدی . وباروب بر کوننی دورت کشی طویارلق نیچون نیندای کسب قیلورغه تیوش دیب

صوراشدی . آنکا ایتدیلر او شبو شهرده اوطون قدرلی در . اوطونلق اورمان شهردن بر فرسخ چیتده ایدی . ایگونچی اوغلی شول اورمانغه باروب بر بایلام اوطون کیسدی وانی شهرکا آلوب قایتوب بر درهمکا صاتدی . وشول اقچه غه طعام آلوب شهرننك قابقه سنه یازدی بولای دیب :
اکر برکسه بو شهرده برکون طرشوب اش اشلاسه دورت کشی آشاب طویارلق آقچه تابار بعده آشنی یولداشلارینه آلوب قایتدی همه سی آشنی آشاب طوقلانب کون اوتکاردیلر * ایکنچی کون ایرته بولغاچ کوزل یکت کا ایتدیلر . ایمدی نوبت سنکا قالدی . شهرکا باروب جمالنك بلان بزکا برکون آشاب طویارلق طعام آلوب قایت دیدیلر . کوزل یکت شهرکا یوردی واوز اوزینه فکر قیلوب دیدی : منم کسب قیلورغه یونم یوق . الله تعالی من حیث لا یحتسب دن بیرمس میکان دیب شهرکا کروب بر آغاچ ننك قاطنه سویالوب اوطوردی . یولداشلاریمه نی یوز بلان قایتورم دیو فکرلی تورغاچ یوقلاب کیتدی . شول وقتده موننك یاننداان بر نقاش اوتب کیتکانده نکاه مونکا کوزی توشوب جمالنه حیران قالدی ، صورتنی نقش قیلوب صاتوب فایده ایتارکا اویلادی . شول فکر بلان یکت نی اویغاتدی . وخانه سنه آلوب باروب صورتن آلدی . اش تمام بولغاچ نقاش یکت کا یوز درهم بیروب رضالتدی . کوزل یکت نقاشدان چقغاچ شهر قابقه سنه یازدی بولای دیب :
جمالم ننك برکونلك بهاسی یوز درهمدر . بعده یولداشلارینه آقچه هم آشامق ایچمك نرسه لری آلوب قایتدی * اوچنچی کون ایرته بولغاچ سوداگر اوغلنه ایتدیلر ، بارشهرکا عقلنك وسودانك بلان بوکونگی کون طوق بولورلق رزق ایتسه دیکاچ ، سوداگر اوغلی توروب شهرکا یوردی . شهر چیتندکی صو بوینده بر سوداکیمه سی توقتاغان ایدی ایچی تورلی غیری مملکتلرننك مالی بلان طولغان ایدی . سوداگر اوغلی شول کیمه یاننه باردی . وکیمه دکی مال لارنی صاتولاشورغه کیلگان بر نیچه سوداگرنی کوردی ، قایسی لر بر برسنه مصلحت قیلشوب ایته لر : ایمدی بز بوکون بومال لارغه کراك بها بیروب قایتایق . بز آلماغاچ ایکنچی کونکا مال ایالری بلکه بهانی کمتوب ارزانراق بیروب قویارلار * ابن تاجر بونلارننك مصلحت لرینه کرمای بر طرفدان یالغوزی مال ایالرندن مال نی وعده کا یوز منك درهمکا قول صوغوب کیلوشدی . ومال نی صاتولاشوب آلمای قالغان کمسه لرننك شهرلرینه آلوب کیتام دیب اسم چغاردی . سوداگرلر مونی ایشتکاچ باروب بازارمزنی بوزار دیو قورقوب همه سی اتفاق بلان سوداگر اوغلوندان منك درهم فایده بیروب نقد آقچه غه صاتوب آلدیلر . بونلاردان آقچه نی آلوب مال نی صاتقان کیمه چی لرکا تیوشلی آقچه نی بیروب قالغان منك درهمننك بعض سنه نرسه لر آلوب قایتدی . ویولداشلاری کبی شهر قابقه سنه بولای یازدی :

برکون دە سودا اگر اوغلی ننك عقلی منك درهم آقچه حاصل ایتدی * دور تنچی کون بولغاچ شاهزادە غە ایتدیلر ، پادشاه زادە سن هم شهر کا باروب تقدیر الهی بلان رزقنگ غە کسب قیل . شاه زادە کیتدی ، وشهر قابقە یانندە بر دکەکا اوطوردی .
اول کوننی غد اننك حکمی بلان شهرننك پادشاهسی وفات بولغان ایدی . امّا پادشاهلق تختنە اوطورورغە بالاسندن وقرنداش روغندان هیچ کمی یوق ایدی . شول کوننی شاه زادەننك یانندن اول پادشاهننك جنازەسین کوتاریب اوتدیلر . اوزاتب بارغان جماعتلر همەسی کوزلردن یاش آغزوب پادشاه ایچون یغلادیلار . امّا شاه زادە آنلرننك یغلامقلارینە اصلا التفات ایتمای غمسز اورنندە اوطوروب قالدی .
خلق موننك بو فعلنی مکروە کوردی حتی قابقە قاراولچیسی مونکا آچولانب دیدی : یا لئیم سن کم بولەسن . بارچە جماعت پادشاه حضرتنی قان یاش توکوب اوزاتقاندە غمسز التفاتسز اوطورەسن . طور کیت دیب موین طامورینە بر ایکینی قاداب یباردی . بارچەکشیلر پادشاهننك آرطندان زیارةکا کیتوب یتکاچ شاه زادە دخی اوّلکی اورننە کیلوب اوطوردی قاراولچی ینە آنی اوطورغان کورکاچ آچولانب یاقاسندان توتب ضابطلارغە بیروب یباردی . ضابطلار آنی زندانغە یابدیلار .
ایرتەسی کون شهر خلقی پادشاه سراینە پادشاه قویماق نیت بلان مشاورەکا ییولدیلار . جماعت تورلی کشینی تلاب اصلا اتفاقغە کیلمادیلر . شول آرادە تیکی قابقە قاراولچیسی کیلوب کردی وایتدی من کیچە قابقە توبندە اوطورغان بر ییتنی کوردم . اول بزم حسرتمزکا اصلا التفات ایتمادی . کوزندن بر قطرە یاش چغو قایدە بلکە یوزندە قایغو اثر یدە کورنمادی . کویا اننك نظرندە بزم پادشاهمز ننك وفاتی اولوغ واقعەکا آلنمادی . چهرەسندە عزت وشرف اثری ظاهر بولدی . آنکا بر نیچە سوزلر ایتکان ایدوم لکن هیچ بر جواب قایتارمادی . شوندان صونك آنی قابقە یانندان قوالاب یباردم . زیارتدن قایتقانمدە ینە اوّلکی اورننە اوطورغانن کورکاچ چیتدن کیلکان جاسوس وشومچی بولمغای دیب ضابطلارغە بیروب یباردم . مونی ایشتوب شهر اهلی اول ییکتکا کشی یباروب زنداندان آلدردیلار ونی سبب بلان بو شهرکا کیلکانندن صورادیلار . ییکت دیدی من فوران پادشاهی ننك اوغلی ایدوم ، آتام وفات بولغاچ آغام منکا غالب بولوب آتام اورننە پادشاه بولدی . آتام تریك زماندە اوزی صونکندە پادشاهلقنی منکا عهد قیلغان ایدی آغام بو سببدن منکا آچو توتب حسد قیلدی ، وآندان باشمنی قوتقارر ایچون بو شهرکا قاچوب کیلدوم دیدی . جماعت ییکتدن بو سوزلرنی ایشتکاچ بیك قزغاندیلار . ومرحوم آتاسنە دعا وثنالر قیلدیلار . موننك صونکندە شهرننك اولوغلاری پادشاه ایتوب صایلادیلار . شونکا همە خلق راضی بولدیلار . بو شهر اهلی ننك عادتی شول ایدی اگر بر کسەنی پادشاه ایتسەلر آنی آق فیل کا مندروب شهرننك اطرافندن ایلاندرریب

یورته لر ایدی . شول کیفیتچه کیزدرکاندە تیکی قابقەدان اوتارکا توغری کیلدی.
اوّلکی یولداش لاری ننک یازغان یازولارین کوریب بولای یازارغه بیوردی :
اجتهادلی بولماق کوزل بولماق عقل‌لی بولماق و آدم ننک باشنه کیلکان نرسه لر کراك
یمانلق دان کراك یخشیلق دان بولسون کل سی خدانینک تقدیری بلان در . هم منم
موندە کیلوب پادشاه بولماقم الله تعالی ننک حکمی و ارادەسی بلان در . شوندان صونك
وفات بولغان پادشاه ننک سراینه کروب تختکا اوطوردی و اوّلکی یولداش لارینه
کشی ییباروب اوز قاطنه آلدردی . عقل‌لی یولداشنی وزیر ایتدی . اجتادلی
یولداشین ایکونچی لر مصلحتی قاراله تورغان اش لرکا باش ایتدی . و کوزل
یولداشنی دخی براش ننک باشنه تعیین قیلدی. موننك صونکنده مملکتنده بولغان علما
وحکمانی جمع قیلوب معلوم قیلدی . ایمدی منم یولداش لاریم هر کونکی رزقنی
بر خدانینک تقدیری و قضاسی بلان بولغاننی آنیق بلدیلر . سز هم شونی برالله ننك
تقدیری بلان بولغانن بلوب اوشاننکز . و منم بو درجه‌کا ایرشماکم عقل و جمال یا که
اجتهاد بلان توکل . بلکه فقط خدانینک حکمی بلان در . آغام منی یورطمز دان
سوروب چقارغاندان صونك بو مرتبەکا ایرشماکنی اویلاماق قایده بلکه طماغم
طویاراق رزقده تابا آلمام دیب قورقه‌در ایدوم . بو منصبغه یتارم دیب
حتی کونکلومه ده کروب چقمایدر ایدی . اننکچون بو یرده یخشیلقده کورکاملکده
اجتهادده و توغری فکرده مندن آرتوق کمسه لر بیك کوبدر * یبولغان خلق ننك
آراسندان بر قارت کشی توروب پادشاهغه دیدی : درست سویلاشدنك
و عقل حکمت بلان تکلم قیلدنك . ولکن سننك بو منصبغه یتوب مرتبه‌یتماکنك
عقلنك و بزکا حسن ظن نك سببلی بولدی . بو ایکی صفت نك بلان بزم کونکل
مزنی آولاب اوزنکا محبتمزنی جلب قیلدنك . یوقاریده ذکر ایتکان نطق لارنکزنی
آنکلاب هه‌مەسی ننك درستلکنی تصدیق قیلدوق . خدا تعالی سنکا پادشاهلق دولتنی
انعام قیلدی . عقلنك هم رأی نك بلان شول دولتکا مستحق بولدیغنکدن در .
دنیاده آدم لرننك اولوغی و حرمتلی سی عقل و رأی بلان در . مرحوم پادشاهمزنك
وفاتی وقتنه توغری کیلماکنك خدانك بزکا ییبارکان بر دولتی در *
آننك صونکنده ایکنچی قارت کشی اورندان توروب خدا تعالی کا حمد ثنادن صونك
قدر بلان قضا خصوصنده مثال کیتوریب سوزکا کرشدی

حـــــــکایت

بر سیاح اوزی ننك عمر بوینده اوتکان اش لردن و کورکان واقعه لردن سویلاکانده
مونی سویلادی . بر زمان یاش وقتمده بر آطاقلی کشی کا خدمت ایته ایدوم .
بر آز وقتلر اوتکاچ خواجه‌مدان چغاسم کیلدی . و کورشوب چغوب کیتکانمده
قیلغان خدمتم ایچون منکا ایکی دینار آقچه بیردی . شول ایکی دینارننك برسین صدقه

بیروب ایکنچی سین یانمده قالدررغه اویلادوم . بازاردن اوتب بارغانمده نکاه
آنده بر آوچی ننك قارشنده آتالی آنالی ایکی هدهد قوش لارنی کوردوم . آزاد
قیلماق نیتی بلان آنلارنی آلورغه صاتولاشدوم . آوچی ایکسنه ایکی دینار صورادی
شوندان اصلا توشمادی . من ایکسنه بر دینار بیروب یورسامده اولکونمادی .
آندان صونك برسین کنه آلایم دیب قاراغان ایدوم لکن آتا آنا بولدیغندن بر برسندن
آیروب یغلاتماس ایچون خداغه توکل ایتوب ایکسنی ایکی دینارغه آلدوم آچلق دان
اوچه آلمای، دخی آوچی لارننك قولنه توشماسونلر ایچون شهردن یراق اور مانلی
آبادیرکا ایلتوب یباردم . بونلار هرایکسی اوچوب بر آغاچ باشنه قوندیلار ،
واوزتل لرنچه منکا خیر دعاقیلدیلر • بعده برسی ایکنچی سنه ایتدی بوسیاح بزنی
زندان دان آزادایتوب هلاکت دن قوتقاردی . ایمدی قیلغان یخشیلغنه قارشی
بزده یخشیلق ایتایك . مونه او شبو آغاچ ننك توبنده بر چولماك بلان طولوغ دینارلار بار ،
شونلارنی آلورغه اشاره ایتایك دیکاچ من آنلارغه ایتدوم کوزلار کورمکان خزینه
نی نیچوك سزمنکا دلالت قیله بیله سز قایچان سزننك کوزلرنکز آوننك جب لرینی کوره
آلمادی * آنلار جوابده ایتدیلر قضاقدر دیکانمز قیاش بلان آی نی تو تلدروب
نورلارین بتوره و دینکز توبنده کی بالق لارنی آوغه ایلاکتوره . قضا قدر اینکاننده
کورور کوزلار کورمس بوله . وقیلاتورغان امل لر اورماکوچ اویاسی کبی یرطلوب
هواغه اوچا . بس قضاء الهی بزم کوزلارمزکا آوّیب لرین کورسا تماسه ده سننك
فایده ننك ایچون آغاچ توبنده کی خزینه نی کوزمزدن یاشورمدی . شوندان صونك
باياغی آغاچ ننك توبن قازوب قاراسام در واقع هدهد لر خبر بیرکانچه بر چولماك
طولوغ آلتون دینارلار چقدی . شوندان آری خداتعالی کا شکر ایتوب هدهد لرکا
دعاقیلدی . هدهد لر ایکسی دیدیلر ای آدم اوغلی تقدیر دیکانمز همه اسباب
لارغه غالب در . آناردن او تارکا هیچ کم ننك قوّتندن کیلماس دیب سیاح نی نصیحت
صنکره بر برسی بلان ایسانلاشوب وداعلشوب آیرلشدیلار *

بابـــ

* کوکارچن وتولکی هم حزین قوش لارننك پادشاهی *

دابشلیم پادشاه بیدباحکیم کا دیدی ، یاحکم الهی اوتکانده کی مثالنی ایشتدوم .
ایمدی منکا شوندای کمسه حقنده مثال کیتور ، مثلا اول کمسه غیری لرکا عقل بیرور
اما اوزتوغر و سنه عقلی یتمای عاجز قالور . فیلسوف دیدی کوکارچن وتولکی
هم حزین قوش لارننك پادشاهسی واقعه لاری یخشی مثال بولور * پادشاه اول
نیچوك بولغانن سویله ایشتایم دیکاچ حیکم سوزکا کرشوب دیدی :

حـــــکایت

بر کوکارچن کوب بوطار ماقلی قویی یافراقلی اوزون اوسکان بر خرما آغاچی ننك

باشنه او یاپاصاب بالالرین چغاره درایدی • آغاچ ننك توباسی یوقاری بولب یغندن
او یاپاصاملق ایچون صالام پچان وغیری چوب چارلارنی بیلك مشقت بلان منده ره درایدی
او یاسی تمام بولغاچ یومرقه لارین صالوب صنکره بر معیّن وقتغه چه آنلارنی باصوب
آخرالامر بالالارین چغاره درایدی . بالالری ننك قانات وقویروق جونلاری
قاطوب آیاقلارینه توراباشلاسه شول وقت منکور آغاچ ننك توبنه تولکی کیلوب
کوکارچن کا قچقروب ایته درایدی ای کوکارچن بالالرنکنی قربانلق غه توشوررکا
راضی بولسن می ، یاکه اویانکزغه منوب بارنکزده هلاك بولورغه تلای سزمی
دیکاچ کوکارچن اوز باشی ننك قربان بولورندان قورقوب قاقشاب نیشلرکا بلمکاننندن
تولکی کا بالالرینی توشوره ایدی *
کونلرده برکون کوکارچن ننك ایکی بالاسی بولدی . اتفاق یالایتماك ایچون حزین
قوش لار پادشاه سی او شبو خرما آغاچنه کیلوب قوندی . کوکارچن نی بیلك قایغولی
کوروب نی بولدی سنکا بوچاقلی کوینوب وصارغایب اوطوره سن دیدی .
کوکارچن جواب بیروب دیدی یاپادشاه حسرتم ننك سببی مونه بودر:
تولکی دیکان جانور منم باشیمه ضوربلا بولدی . هرقیچان بالالریم چغوب
اوسوب یته باشلاسه لار آغاچ توبنه کیلوب بالالریم نی قربانلق غه ایستی در
اکر بیرمسانك منوب بارنکزنی ده تارمارقیلوب هلاك ایتارم دیب قورقتوب یانیدر .
آندان قورقغانم دان وچاره سزلق دان بالالریم نی آنکا توشوررام . شولای ایتوب
بالالریمدان آیورلام . حسرت چیکماکم ننك سببی پادشاه حضرتی شول دیدی *
حزین قوش لار پادشاسی دیدی : اکرینه اوّلکیچه تولکی کیلوب بالالرنکنی
صوری باشلاسه ، سن آنکا ایت ، مونکا چاقلی ده آشاغاننك یتار . ایمدی بالالریمنی
سنکا اصلا توشورمام آنلارنی منوب آشاسانك آشارسون ، اما اوزوم اوچوب کیتوب
سندن قتولورم دیدی * حزین قوش لار پادشاه سی بوعقل نی کوکارچن کا اوکراتکاچ
خوش ایسان بول دیب اوزیولنه اوچوب کیتدی . وباروب بر یالغه ننك یاقاسنه
قوندی * بر آزمدتدن صونك اوّلکی رسمنچه تولکی آغاچ توبنه کیلدی .
وکوکارچن دن قدیمکی چه قورقتوب بالالرین تلادی . اماکوکارچن حزین قوش لار
پادشاه سی اوگراتکانچه قیلاسنکنی قیلورسن . اما اوز اختیارم بلان بالالریمنی سنکا
توشوروب آشاتمام دیب جواب بیردی ، * تولکی کوکارچن دن مونی ایشتکاچ
آنکا دیدی : یاکوکارچن بوعقل نی سنکا کم بیردی وبوحیله نی کم اوکراتدی .
کوکارچن توغری سین ایتوب حزین قوش لار پادشاسی اوکراتدی دیب جواب
بیردی * شوندان آری تولکی کوکارچن دن امید کیسوب توغری حزین پادشاه سی
طرفنه یونالدی . وباراتورغاچ آنی برصو یاقاسنده کوردی . وقارشنه توقتاب
ادب بلان سلام بیردی ، وایتدی یا پادشاه سندن رخصت ایتسانك بر مسئله

صورار ایدوم

صورار ایدوم . یخشی صورا اول مسئله نیچوك دیدی . تولکی ایتدی ای پادشاه
اکر سنکا ییل اوزنك طرفنکدن ایسسه باشنکنی قای یاقغه تابا بوراسن * پادشاه
ایتدی صول یاقغه تابا بورامن * واکر صول یاقدان ییل ایسسه قای یاقغه تابا
بوراسن دیدی * پادشاه ایتدی اونك یاقغه تابا بورامن . اکر اویرمه‌لب همه
طرفدان ییل ایسسه قای یاقغه قویاسن دیدی * پادشاه ایتدی قانات استرمه
قویامن * ای پادشاه نیچوك ایته سن آلای ایتکاننکنی هیچ ده کورکانم یوق ایدی
عجب خدا تعالی سزنی بزدن حرمتلو و افضل ایتوب یاراتدی . بز بر ییلده اویلاب
تابقان عقلنی سز بر ساعت ایچنده تاباسز . وبز بر ییلده یته آلمغان یرلرکا سز
بر هفته‌ده یته سز . ییلدن وصالقوندان شقلانوب صاقلانماق ایچون باشنکزنی
قاناتنکز آستنکزغه طقغه سز ایمش . شولای ایتکاننکزنی اوز کوزم بلان کورسام ایدی
وکورکانمنی تولکی قومنه سویلاب آنلرنی خبردار قیلسام ایدی دیب اوتندی *
حزین قوشلار پادشاهی هنرین کورساتماکچی بولوب باشنی قانات آستنه طقدی
تولکی وقتنی فرصت بلوب اوستونه یاشین کبی آطلدی . شول دقیقه موینندن
بووب آلوب تش طرناغن آننك تننه باطردی * آندان صونك تولکی آنکا
ایتدی ای اوزنکا دشمان بولغان قوش ، اوزنك کوکارچنکا عقل بیروب حیله
اوکراتکان بولدنك . حالبوکه اوزنکا دشماندان صاقلانورغه کراك بولغانده
عقل وحیله‌دن عاجز قالدنك دیب شلته‌لی شلته‌لی اولتوریب شوندایتن آشادی .
بس هر کم بو قصه‌دن حصه آلوب غیری لرکا بیرکان عقلنی وباشقه‌لارغه اوکراتکان
حیله‌نی اوز توغروسنده استعمال قیلسون غافل بولماسون . وغیری لرکا وعظ
ونصیحت ایتسه اوزی شونك بلان نصیحتلنوب وعظ لنسون . حکیم الهی ننك
کلامی بو یرده تمام بولغاچ . پادشاه بر آز اوندامی تیك توردی * فیلسوف الهی
آنکا دیدی ، ای پادشاه ، یوز ییل عمر سوردنك ، ویدی اقلیمده پادشاهلق
قیلدنك ، وهر نرسه‌دن حظ آلوب تجربه‌لر تحصیل قلدنك . وقلغان حکملرنك
وچغارغان نظاملارنك بلان خلقنکنی طنچلقده عمر سوردروب آنلارننك کوزنوری
ویوراك بغری بولدنك . حلمنك بلان علمنك هم عقلنك بلان ایذکو نیتنك کامل
درجه‌کا یتدی . وکراکلی اورونده یاردمنك بلان جومردلغنك تمام چیکنه یتدی .
هر اشنك ایتکان سوزنکا موافق بولوب سوزنکا خلاف بولغان عمل کورنمادی .
اویلاغان فکرنك وقورغان رأینکده هیچ بر کچیلك اثری بلنمادی . وسویلاشکان
کلامنکده مهربان وشفقت معنی لری چقوب مالایعنی سوزلر اصلا ایشتولمادی .
قارشنکا کیلوب یولوقغان کمسه‌لرکا خاطرنك طارقمایچه هر وقت بشاشت
وشادلق اوزره بولدنك *

ای پادشاه بو کتابده جمله اش لرنی مثال لر بلان بیان قیلوب مطیع قل لار نك جمله سند
بولایم دیب رضالغنك نی آلور ایچون صوراغان نرسه لر ننك جوابن تفصیل
شرح قیلدوم . ونصیحت لریم نی کوچوم یتکان قدری آنکلاتورغه
طرشدوم سنکا ایتکان وعظلریم وسویلاکان نصیحت لریم همه سی
خدا ایچون وانسانیت ایچوندر . کرچه نصیحت قیلغوچی
منصوحدان آرتوق وخیر بلان امر قیلغوچی مأموردن اولی
بولمسه ده اوشبو نصیحت وعظلاریم فهم لب مفهومی
بلان اش قیلغای سن * لاحول ولاقوة الا بالله العلی
العظیم دیب حکیم الهی بیدبا حضرتی کتابنی
تمام ایتدی * کلیله ودمنه کتابی ننك
آخر جزئی ننك ترجمه سی بویرده
تمام بولدی ١٣٥٨ جماد
الاوّل آینده

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ